

DYBECK, RICHARD

Svenska fornsaker

Stockholm
1853-1855

EOD – Miljoner böcker bara en knapptryckning bort. I mer än 10 europeiska länder!

Tack för att du väljer EOD!

Europeiska bibliotek har miljontals böcker från 1400- till 1900-talet i sina samlingar. Alla dessa böcker går nu att få som e-böcker – de är bara ett musklick bort. Sök i katalogen från något av biblioteken i eBooks on Demand- nätverket (EOD) och beställ boken som e-bok – tillgängligt från hela världen, 24 timmar per dag och 7 dagar i veckan. Boken digitaliseras och blir tillgänglig för dig som e-bok.

EOD bokens fördelar!

- Få samma utseende och känsla som med originalet!
- Använd ditt standardprogram för att läsa boken på skärmen, zooma och navigera genom boken.
- Skriv ut enstaka sidor eller hela boken.
- *Sök:* Använd fulltextsökning för enskilda fraser.
- *Klipp & klistra:* Kopiera bilder och delar av texten till andra applikationer (t.ex. ordbehandlingsprogram).

Villkor för användning

Genom att använda EOD-tjänsten accepterar du de villkor som ställs av biblioteket som äger den aktuella boken.

- Villkoren på svenska: <http://books2ebooks.eu/odm/html/nls/sv/agb.html>

Fler e-böcker

Redan nu erbjuder 30 bibliotek från 12 europeiska länder denna service.

Mer information finns tillgängliga via <http://books2ebooks.eu> eller boken.

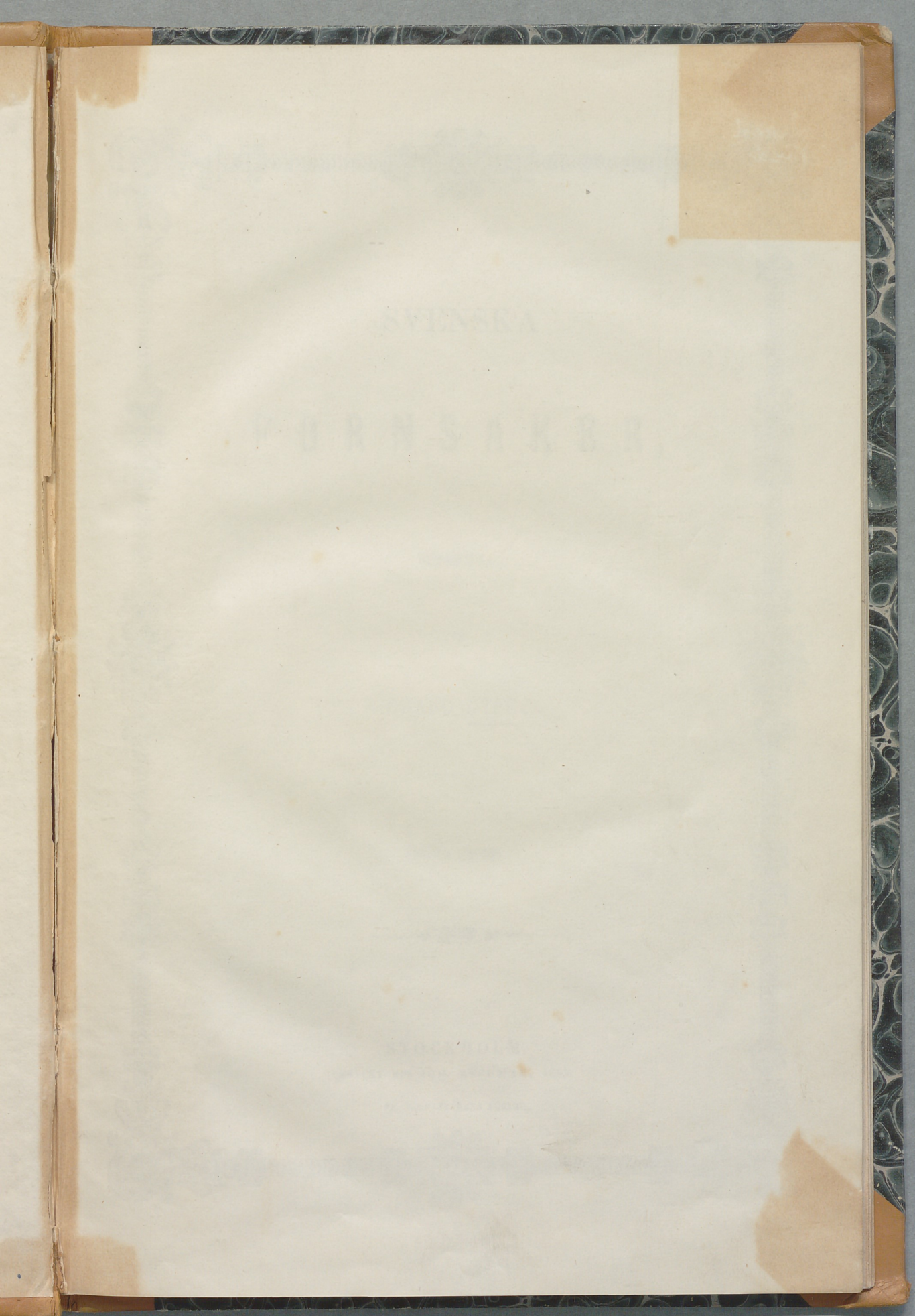
- <http://search.books2ebooks.eu/>

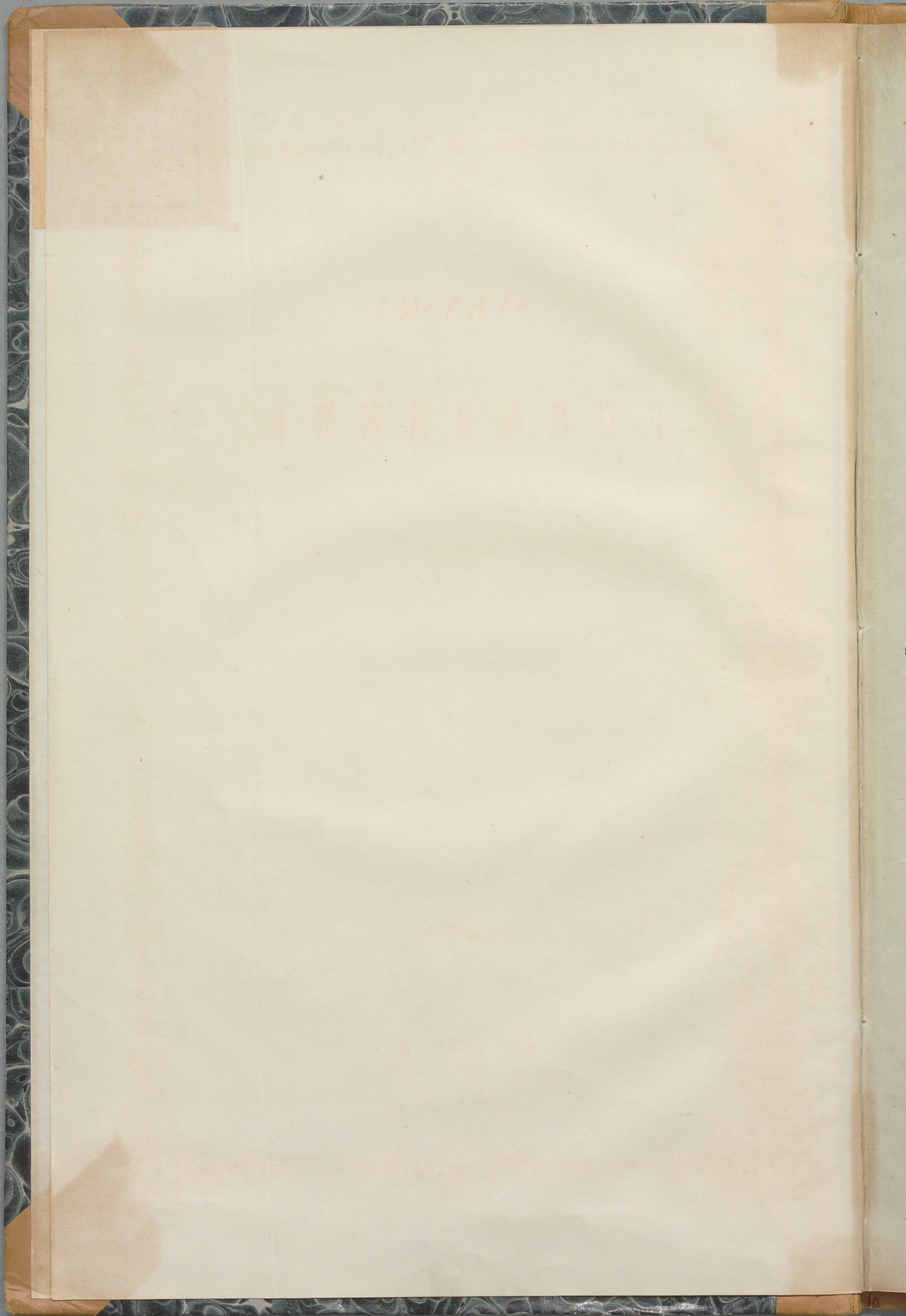

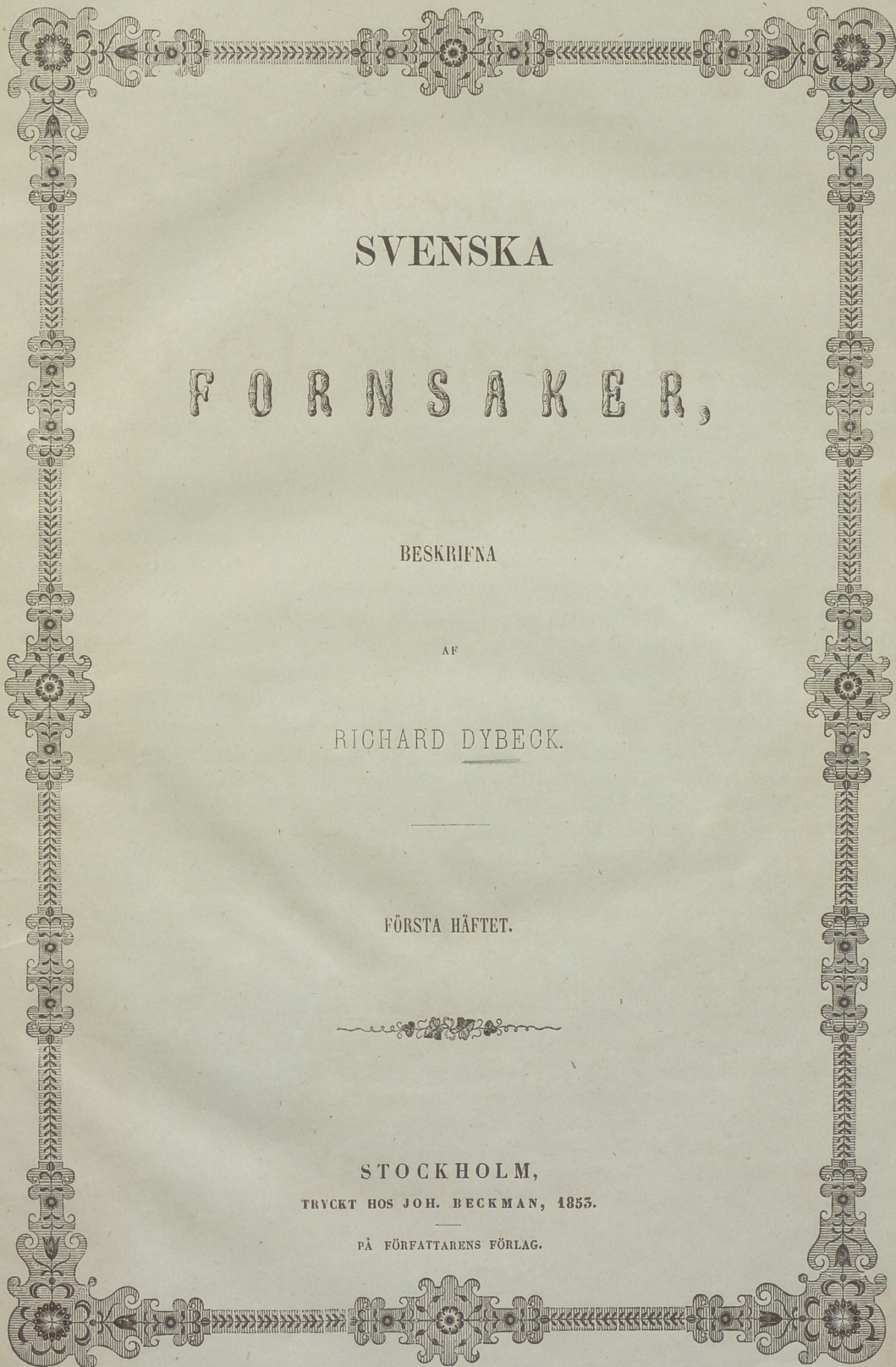
Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Arkeol
Hand

Ex. A

SVENSKA
F O R N S A K E R ,

BESKRIFNA

AF

RICHARD DYBECK.

FÖRSTA HÄFTET.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1853.

PÅ FÖRFATTARENS FÖRLAG.

STENSKA

STENSKA

FÖRNSÄKERH.

STENSKA

STENSKA

STENSKA

STENSKA

STENSKA

STENSKA

STENSKA

SVENSKA
FORNSAKER,

BESKRIFNA

AF

RICHARD DYBECK.

FÖRSTA HÄFTET.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1855.

PÅ FÖRFATTARENS FÖRLAG.

SVENSKA

FORNÅSKER

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Vestra Vingåker socken i Oppunda härad af Södermanland har i allmänhet få grafminnesmärken och blott en enda betydligare ätteplats, belägen vid en åttandedels fjerdingväg söder om kyrkan, i den så kallade Tegelbrukshagen på Säfstaholms (fordom *Säfsta*) ägor. Nästan midt i denna graf-flock är på en jämn, mot nordost något sluttande, gräsbeväxt plan, en aflång krets af sju stenar, kring tjugu alnar lång och 12—14 alnar bred. Stenarna äro något större än kullerstenar, men sinsemellan mycket olika, samt med undantag af en, som är en aln hög och ofvanpå platt, ojämna, och i öfrigt kan ej bestämmas om det nuvarande antalet stenar är det ursprungliga. Det inre är jämnt och utan märke efter någon midtsten. Nästan alla gamla i trakten känna efter sina förfäder denna stenkrets under namnet *Hedninga-domen*.

Grafvarnas antal uppgår för närvarande till närmare sextio, och blott få tyckas blifvit förstörda. De ligga utan ordning om hvarandra, samt äro till storleken mycket olika, äfvensom till sitt inre, hvilket skall visas. Den största — tillika enda egentliga *ättehögen*, de öriga äro kullar — ligger på en mindre, från norr till söder löpande, ås, i hvars östra sluttning och närmaste granskap häråt de öfriga mindre fått sina lägen. Den äger kring sextio stegs omkrets vid roten och är svårt skadad.

Vid midsommartiden sistlidet år blefvo flere af dessa forngrafvar undersökta. Början gjordes med en några få alnar söder om den nämnda kretsen belägen hög af närmare femtio alnars omkrets vid roten, samt sex och en half alnars sluttningshöjd. En vid öppning gjordes i midthöjden genom hårdt packad grusjord till djup af en aln, då spridda smärre björkkol, samt små bitar af ben och brosk upptäcktes. En aln 21 tum under högens högsta yta möttes vidare en flat håll, hvilken försigtigt upphäfdes och, å undre sidan svartbränd, fanns hafva betäckt den egentliga ben- och ask-mörjan, hvilken nu vidtog, varande nära tre kvarter djup. Häri lågo: en väl arbetad *Krok af järn* med tvänne genom det bladiga fästet gående naglar med niter, likaledes af järn: några få, mer och mindre skadade, *Järn-nitnaglar* och en del af ett mycket begagnadt *Bryne*. Nästan i botten af kollagret, som hvilade på en grund af groft grus, stod ett rätt arbetadt, nästan gråbrändt, *Grafkäril* af vanlig skapnad, 4 tum högt, 5½ tum tvärtöfver ofvantill, samt 4½ tum nedantill. Det upptogs helt, och innehöll benen af en hufvudskalle bland mycket små kol och fin aska. En späd en-rot, eller tåga (*Juniperus*), hade genom hela högen fortväxt ned i urnan, uti hvilken den flere hvarf slingrat sig.

Under det att arbetet fortgick i nämnde hög, upptogs äfven en i närheten befintlig mindre kulle af 34 alnars omkrets vid roten och nära fem alnars slutningshöjd. Denna hade en yttre beklädnad af hårdt packad sand till djup af en dryg half aln, der röset vidtog, och på föga djup i detta fanns bland mycket fina kol- och ben, en *Grafurna*, inklämd mellan samt till stor del krossad af påliggande och omgifvande rösstenar. Den var af vanlig skapnad, rått arbetad, bränd före likbränningen; $6\frac{1}{4}$ tum hög och åtta tum tvärtöfver ofvantill. Botten något trängre. Innehållet bestod af fin aska, små kol och djupast såsom det syntes alla benen af en krossad hufvudskål; men tecken till metall, hvarken fanns i kärilet, eller kunde i öfrigt här upptäckas.

I en närbelägen kulle, lika stor som den sistnämnda, och äfven beklädd med ett hårdt sandlager af ungefär samma tjocklek, träffades på botten af det vanliga röset, i kol- och benlagret, en krossad *Grafkruka* af vanlig skapnad och beskaffenhet. Utomkring denna lågo strödda i mörjan *aderton små Perlor* af utmärkt fin rödbrun lera (möjligen något hartsämne, emedan flere röja märken efter försmältning), alla med genomgående hål. En af dem med konskapnad har törhända utgjort ena ändan af perlbandet. Två svårt ergskadade *stycken af koppar* funnos här äfven, men icke bestämbara. Grafkärilet tycktes ej innehållit annat än aska och små skärfvor af en hufvudskalle, dessa packade i botten.

En dryg famn norr om denna är en något mindre kulle, med vacker rundning och låg stensättning kring roten. Straxt under den mossiga ytan mötte röset, bestående af ovanligt små kullerstenar, hvilka i norr hvilade mot ena flatsidan af en här laggd häll af $1\frac{1}{2}$ alns längd och 4 aln 5 tums bredd. Under röset och invid hällen stod i mjuka askmörjan en liten enkel, med omsorg förfärdigad, *Urna*, som upptogs hel. Den är särskildt bränd, innehöll bland de vanliga hufvudbenen jämte askan en *större klarblå Perla af glas* med genomgående hål. Kärilet är $2\frac{2}{3}$ tum högt, $3\frac{1}{2}$ tum tvärtöfver ofvantill och $2\frac{1}{2}$ tum nedantill. Öfver hundrade *Nitnaglar af järn*, mycket olika både till storlek och utseende, lågo här och der i kullens grafmörja, och vid tre kvarter från urnan träffades botten jämte några sidostycken af en synbarligen äldre, större och gråaktig *Grafkruka*, å hvars yttre sidor tumsbreda, kolsvarta streckningar från brädden till kärilets botten äro målade. Derinvid lågo tre nätt hopfogade och vridna *Länkar* med en större och en mindre ring i ena, samt en mindre i den andra ändan. Allt af järn och tillsammans ett kvarter långt.

En kulle af medelmåttig storlek, belägen mellan den sistnämnda och stenkretsen, hade under sitt röse bland ymnig grafmörja, blandad med närmare 150 *Nitnaglar af järn*, ett ovanligt litet *Grafkäril*, $2\frac{1}{4}$ tum högt och 3 tum bredt ofvantill, här och der sönderbrändt. Botten och närmaste delar af sidorna till färgen ljusare, ha vid bränningen tydligen varit af något skyddade för eldens åtkomst. Kärlet innehöll blott fin aska. Vid en aln söder om detta stod en något litet bräckt, större, gråaktig *Urna*, hvilken efter upptagandet fanns innesluta ett mindre, väl arbetadt och gulaktigt *Grafkäril*, 3 tum högt och 5 tum

tvärtöfver ofvantill. Det stod på botten af det större, och fanns deri, bland askmörjan, två små genomskinliga *Pertor* med hål, den ena af hvit stenart, den andra af grönt glas.

Vid en här gjord väganläggning mellan flere af ofvannämnde kullar och andra fanns, samtidigt med grafundersökningarna, kring en half aln under jordytan, ett litet *Spjut af järn*, vid fyra tum långt och med hål eller omfattning för skaft.

Nära den först nämnda *Högen* finnas ock några *kullar*, de flesta mycket små. En af dem, 20 steg i omkrets vid roten och af sju stegs sluttningshöjd, undersöktes. Ett väldigt stenrör vidtog straxt under höjdytan, och en öppning gjordes deri till djup af sju kvarter, då graflagret började visa sig. Detta genomfingrades noggrant, och träffades följande, nämligen:

1:o Två spikbildade *Stycken af järn* med hjertformiga blan i stället för hufvud. Bladet å hvarje spik har i midten en trubbig pigg af $\frac{1}{2}$ tums längd. Det hela är $2\frac{1}{2}$ tum långt.

2:o Ett större *Stycke järn*, angripet af rost, hvori en mängd små kol och benskärfvor fästade sig, jämte tydliga *stycken af förbränd linneväf*.

3:o En liten *Spik* (klackspik?) *af järn*, med stort, kullrigt hufvud.

4:o Två väl arbetade *Nubbar af koppar*, med runda, flathamrade hufvuden; båda mot spetsarna tvärt krökta.

5:o Fem lika stora, runda och flathamrade *Knappar af koppar*, hvaraf två ha, i stället för öglor, små piggas, samt de andra piggas med fastlödda niter.

6:o Ett mindre och väl arbetadt *Spänne af koppar*, fästadt medelst tvänne nitnaglar af samma metall vid en tunn järnplåt, som till en del sönderbrustit.

7:o Ett fyrkantigt *Smycke af kopparblandning*, med en liten nitnagel i hvarje hörn för dess fästande (se Pl. 4 fig. 4.). Framsidans midt utgöres af en uppstående ruta med hörnen mot smyckets sidor, i hvilken, inom några efter rutans kant ingrafna prickar och streckningar, är inristad en mindre ruta, hvilken omsluter fem, likaledes ristade små ringlar, ett i rutans midt, samt ett i hvarje dess hörn. De fyra trekantar, som bildas af rutans sidor och smyckets hörn (de sednare hafva utstående fyrsidiga knappar, hvori quarsitta små nitnaglar med nått rundade niter), äro ock försedda med fina hålpnydnader utefter smyckets kant, samt något större sådana derinom. Undre sidan är kupig efter rutan å framsidan, och spännthorn har här icke funnits.

8:o Tio stycken större och mindre, runda och aflånga, kullriga *Knappar (?) af ben*, alla hafvande en flat sida med hål midti — för ögla? — dock ej genomgående.

9:o En *Grafkruka* af vanligt utseende, hel, men med fina bräckor. Rått arbetad och ovanligt tunn. En dryg half aln hög och tio tum tvärtöfver ofvantill. Innehöll hufvudben å botten och deröfver aska.

10:o Midten af ett väl tillhugget, icke begagnadt, *Bryne*, alldeles svartbrändt. Ändstyckena af samma bryne (utan ringaste tecken till förbränning) lågo på olika ställen i *högen*.

Ungefär tre kvarter från grafkrukan, vid öppningens östra kant, träffades hälften, nämligen ena sidan och halfva botten, af en annan *Grafurna*, med större omsorg förfärdigad, än någon här tillföre funnen. Den har haft en mycket liten, flat botten. Sidorna bukiga och mycket utstående. Kring öfre kanten är en vriden ranka bildad i leran. Ämnet hårdt och fast. Dess läge i grafmörjan samt innehåll göra klart, att den måhända såsom ett brustet, obrukbart husgeråd blifvit använd till grafkärl. Sidans buk var vänd nedåt, och deri lågo i vanlig ordning, hvarftals: hufvudbenen djupast, derefter aska och sist sådan, blandad med kol.

I en liten kulle, några steg norr om sist nämnde, träffades på blott en half alns djup, bland vanlig grafmörja, ett mindre *Spänne af järn* med thorn och om spännet böjd järnskena, med två genomgående nitnaglar, äfven af järn. Der låg ock en blå *Perla af glas*.

En lika beskaffad kulle tätt invid innehöll i mörjan en del af ett fyrkantigt eller aflångt *Smycke af koppar* med upphöjda kanter, hvarå ses några otydliga streck-prydnader. Inom förhöjningen är i sjelfva smycket infattadt ett litet rundt, rödt glas. Vidare fanns här: ett lika ovanligt, som enkelt hjertformigt *Smycke (?) af järn* (Pl. 1, fig. 2), å framsidan slätt och å undre sidan försedt med en pigg samt en ögla, hvilken sednare, af rost mycket angripen, snart till större delen afföll. Slutligen upptogos, jämte några *Nitnaglar af järn*, flere otydliga *Järnstycken*, till en del med vidsittande träbitar, äfvensom ett aflångt *Beslag*, likalades af järn, och en del af en *Kam af ben* (Pl. 1, fig. 3), med derå medelst två kopparniter fastsatt prydnad, äfven af ben.

Ännu en kulle i närheten och norr om den sistnämnde öppnades. Ganska stora, jämna och flata hållar, fyra till antalet, betäckte på fem kvarters djup graflagret. Kol, aska och ben funnos här efter flere lik. Små krukskärfvor lågo här och der mycket spridda. I sydöstra kanten af askgrufvan hittades ett vackert, krökt *Bröstsmycke af kopparblandning* (Pl. 1, figg. 4 och 5), föreställande en lyra med mångfaldiga åristade prydnader af streck, prickar, ringlar, slingor, m. m., jämte tre deri infattade runda glasskifvor, till färgen röda. Det hela i ovanligt smakfull stil. — Intet vidare kunde här upptäckas.

Så väl denna, som öfriga öppnade högar, blefvo fyllda och bragta i deras förra skick.

Å en afsats af den så kallade Högbacken på Brene ägor, söder om gården, förekomma å en stenig, ouppodlad plats i gärdet, jämte en skeppsättning, trenne grafkullar af flere, som blifvit mer eller mindre förstörde.

Den första och nordligaste äger 34 alnars omkrets vid roten, men obetydlig höjd, och har fotkedja. — Tjugu tum från midthöjden träffades mot södra rundningen af denna hög ett förbrändt och på underlagda stenar hvilande *Bräde af två alnars längd och sju tums bredd*, men af högst obetydlig tjocklek, så att det icke kunde helt upptagas. Spridda stycken af en illa arbetad

Grafkruka och ett otydligt stycke järn var det enda, som för öfrigt i denna hög träffades.

Några famnar söderut ligger den andra kullen. Den tredje har sitt läge än sydligare, på tvänne sidor omgifven af åker. Den är omsatt med en tydlig fotkedja, har $13\frac{3}{4}$ alnars omkrets vid roten, men obetydlig höjd. På 20 tums djup i denna mötte under kullerstenar en gråaktig sandmylla, mörkare än den i röset fyllda. I denna mörkare mörja träffades: ett *stycke järn*, närmast liknande en brusten del af en grof bösspipa, $2\frac{5}{8}$ tum långt. Vidare, ett nått arbetadt, rundt *Spänne med thorn* och invridna ändstycken, allt af kopparblandning: ett litet *Bröstsmycke (?)*, likaledes af koppar, med tre fina genomgående hål (Pl. 4, fig. 6). Det är platt, $1\frac{3}{8}$ tum bredt och $\frac{1}{2}$ tum högt. Framsidan har skapnad af ett djurhufvud. De två runda förhöjningarna, föreställa synbarligen hufvudets ögon, och kring dessa allt intill kanterna ses talrika i flere riktningar löpande streckningar. Undre sidan är slät. Slutligen upptogs här en liten *ljusblå Perla af glas* med genomgående hål, större och mindre stycken af två slätt arbetade *Grafurnor*, en hjertformig glatt *Sten*, samt en *Järnbit*, fastsittande vid ett mindre stycke trä.

I trakten af Thuringen, eller Thuringesjön, i Thuringe socken, Öknebo härad, äro nästan alla höjder betäckta med forngrafvar. Sjön har synbarligen utgjort en vik af Mälaren, och i gammal tid förenat den med sjön Yngen, söderut belägen.

Särdeles på östra och vestra sidorna om Berga äro sådana grafvar talrika. Några af dem undersöktes, hvilka alla innehöllo *Grafkrukor*, fast söndergångna i anseende till markens grusighet. En kulle, belägen i en björkhage vester om stället, företedde några synnerligheter, som förtjena närmare beskrivas. Den ägde mer än sexton alnars omkrets vid roten, men föga öfver $1\frac{1}{2}$ alns höjd, och omgafs af en vacker fotkedja. Under kullens gräsvall mötte hård lera, hvori en öppning gjordes till tre kvarters djup, då röset började komma i dag, och detta var omhöljdt af hård packad mosand. Sedan några få af stenarna blifvit upptagna, träffades i sanden en *Halsring (?) af järn* (Pl. 4, fig. 7), hel med undantag af knäppet och närmaste delarna af ringen. Sjelfva tenen, något angripen af rost, är rund, $\frac{1}{4}$ tum tjock och $5\frac{3}{4}$ tum tvärtöfver. Kring tenen, midt emot det ställe, der knäppet setat, äro fyra smärre järnringar, alldeles slutande sig till den större ringen, fastlödda invid hvarandra och denna, troligen såsom prydnad. — Ett halft kvarter längre ner i kullen började kollagret visa sig, och i detta varseblefvos snart sönderdriga bräddarna af en gröfre *Grafkruka*, hvilken utifrån frigjordes från omgifvande mörja, och fanns vara nio tum hög samt åtta tum tvärtöfver. Å flere ställen remnadt upptogs kärlet och tömdes, hvarvid under den vanliga benmörjan å botten fanns åter en större *Ring af järn* (Pl. 4, fig. 8), kring ett kvarter vid, och vackert vriden. Är med sitt skruf- eller spiralbildade knäppe

fullständig, dock sönderfallen i tre delar, och visa de friska brotten att detta skedde vid urnans upptagande ur kullen.

Vid noggrann letning i graflagret utomkring krukan träffades följande:

1:o Tvänne genomitade *Beslag af järn*, till remtyg eller dylikt.

2:o Två *Isbroddar af järn* (Pl. 1, fig. 9) och en *Nitnagel* med stor nit, inåtböjd i båda ändar, såsom den i Tumbo funna (Pl. 1, fig. 10).

3:o Fyra ofullständiga små *Skifvor af ben* med genomgående smärre hål efter niter. Framsidorna hafva ristade streckprydnader, å det första i flåtor (Pl. 1, fig. 11), å det andra i enkla och dubbla band, å det tredje i rutor med prickade ringlar i korsen, samt å det fjerde, som än äger i behåll en fin kopparnit, i refflade halfrutor (Pl. 1, fig. 12).

4:o Fjorton *Perlor* af olika beståndsdelar, storlek och utseende: en aflång med genomgående hål, till färgen brun med två omgående hvita spetslingor (Pl. 1, fig. 13): en större blå med hål och skön glasmosaik i rutor m. m. (Pl. 1, fig. 14), dock skadad vid bränningen: en af egen skapnad utan hål, vit med svarta krokslingor: en, som synes, af ben med utmärkt fina svarta streckningar och ringlar: en af grönt glas med inbrända gula fläckar: en mycket stor af vit kristall: flere stora sköna blå stråpperlor, o. s. v. Slutligen:

5:o Ett litet spadbildadt *Hängsmycke* af ljus kopparblandning, med ögla; framsidan med omgående upphöjd list och derinom rutor. Frånsidan slät.

Få socknar i Södermanland torde äga det stora antal forngrafvar, som Tumbo (fordom: *Tunbohæref*) i Vester-Rekarne härad. Deras tillkomst står nog i något förhållande till det härutanför belägna Qvicksund af Mälaren, hvarigenom denna sjös största segelled ännu löper. Från sundet sträcker sig midt igenom socknen och vidare söder ut en större ås, och det är på denna, samt dess närmaste omgifning, som grafvarna äro talrikast. Inom socknen finnas ännu närmare ett tusende högar och kullar. — Mest förekomma de å Berga egor, i brynet af den så kallade Tumbo moen. Högarna äro nästan jämnstora, och tre eller fyra hafva hvar för sig en sten rest å midten.

En sådan kulle af 40 stegs omkrets vid roten och sex stegs slutningshöjd, med en fem kvarter hög och smal midtsten, undersöktes. En öppning gjordes i östra slutningen till midtstenens fot, då denna befanns äga lika längd i högen, som ofvan den, eller tillsammans $2\frac{1}{2}$ alnar, samt stå på ett mindre röse, hvilket således utgjorde högens (sandomfyllda) inre. Ruset var mer än tre kvarter högt. Under detsamma vidtog graflagret, med stora och ovanligt väl bibehållna *kol af björk, till stor del masur*. Träden tyckas ej varit klufna. Stora stycken näfver qvarsitta å flere. I mörjan, som ägde $1\frac{1}{2}$ quarters djup, träffades bland spridda, större och mindre ben samt stycken af en *Grafskruka* af vanlig skapnad, följande fornsaker, nämligen:

1:o En *Isbrodd af järn* med mycket trubbig pigg, som visar att den varit begagnad.

2:o En *Sölja* eller fyrkantig aflång järnomfattning eller beslag, $4\frac{1}{2}$ tum långt och $\frac{1}{2}$ tum bredt. Väl arbetadt.

3:o En enda vanlig *Nitnagel af järn*, med båda niterna bibehållna.

4:o En mindre *Perla* af rödgrå lera eller hartsämne, med genomgående hål. En annan likadan af grönt glas.

5:o Något öfver hälften af ett *Spännsmycke af kopparblandning* (Pl. 2, fig. 4). Midten består af en genombruten och med streckningar försedd oval buckla, med uppstående pigg, och som är fästad vid sjelfva plåten medelst tvänne niter. Denna har bildat två från bucklan åt motsatta håll utgående klöfverblad, hvaraf nu blott det ena återstår, hafvande i hvarje af de tre klöfven ett hufvud, af hvilka det i smyckets ända synbarligen föreställer ett människohufvud med bonad, och de härifrån till bucklan kors och tvärs gående streckningar bilda sannolikt hela kroppen — möjligen klädd i rustning. Kanske är vid bildens fötter ännu ett hufvud. I plåtens ena kant är ett litet rundt hål, och deri fästad en *kedja*, äfven af kopparblandning, som är tre tum lång. Undre sidan är kupig, och har i behåll tvänne fästen med hål för spännthorn.

Viden fjerdingväg härifrån, norr om Tumbo kyrka, äro å samma ås en stor mängd grafhögar. En liten kulle med en väl lagd stenkrets ofvanpå undersöktes. Den bestod af fin sand, och på tre quarters djup mötte en flat håll, hvilken med kanterna hvilade på ett röse, som, sedan hällen blifvit upptagen, fanns äga en rund öppning midt under denna, fylld med vanlig svart grafmörja. Hällens undre sida, samt öppningens omgifningsstenar, voro svartbrända. Hålets botten, på $3\frac{1}{2}$ quarters djup, bestod äfven af en flat sten, ofvanpå mycket sotig. Få tum under grafmörjans yta, midt i öppningen, stod en fullkomligt oskadad *Grafkruka*, tegelfärgad och alls icke svärtad. Den är enkel och af vanlig skapnad, $5\frac{1}{2}$ tum hög, $10\frac{1}{2}$ tum vid ofvantill och $8\frac{1}{2}$ tum nedantill. Kärlet tycktes fylldt med gul sand. Det upptogs varligt för att hårdna i luften; och då det kort derpå tömdes, fanns från brädden till botten blott fin sand och ett *Spjut af järn*, hvars spets hvilade mot urnans bottenhorn och skaståndan å motstående öfverbrädd af kärilet, till hvilken det jämnt nådde. Det är 9 tum långt, tveeggadt, och har rundt hål för skaft (Pl. 2, fig. 2). I mörjan utomkring träffades:

1:o Flere större och mindre *Nitnaglar af järn* af olika skapnad, dels raka, dels krökta, en med en del af ett järnbeslag, som qvarsatt inom niterna, tydligen brustet. Andra otydliga stycken af järn lågo bland dessa niter.

2:o Två fullkomligt lika *Broddar af järn* med ovanligt stora piggar.

3:o En *Järn-ten* (Pl. 2, fig. 3), nära ett kvarter lång, med krok i ena ändan och äfven i den andra något litet krökt. Å sjelfva tenen sitta tre järnplättar, alla åt en sida. Efter upptagandet brustet i tre delar.

En i närheten varande hög af ej mindre än 80 stegs omkrets vid roten och 7 alnars lodrätt höjd, blef härefter undersökt. Under ljungvallen möttes grof sand, och på en alns djup träffades deri tio stycken utmärkt väl arbetade *Pilspetsar*, liggande i en klunga (Pl. 2, fig. 4 och 5). De äro öfverhufvud

4½ tum långa med treeggade spetsar eller blan, skåliga mellan eggarna och några försedda med små tångar. Mer än tre kvarter under dessa började de första rösstenarna visa sig, och de upphäufdes till betydligt antal, så att ett djup i röset af sex kvarter uppkom. Nu först möttes kol och ben. En stor håll upphäufdes, och det egentliga kollagret var härmed blottadt. Efter något letande i mörjan upptäcktes deri bräddarna af en större *Grafurna*, hvilken befanns hel, med undantag af en liten del af öfre kanten, mot hvilken ett mycket litet *Grafkär* blifvit snedt stjelpt *uti Urnan*, med botten uppåt, så att den mindre hvilar i och är till större delen inbäddad uti den förras innanmäte af grafmörja. Båda tillvaratogos och äro till Antiquitetsakademien lemnade i det skick, hvori de upptäcktes. Den större 6 tum hög, 4½ tum vid ofvan och 6½ tum öfver botten. Den mindre 4 tum öfver botten.

Ur graf-lagret upptogs:

1:o Ett *Spanne af kopparblandning* (Pl. 2, fig. 6), med thorn af samma metall. Det är nog slätt arbetadt och äger å öfre eller framsidan några streckningar och flere *instampade ringelprydnader*.

2:o Flere *Nitnaglar* af järn och ett märkbildadt *Beslag* äfven af järn.

3:o Ett *Bryne* eller obegagnad *Brynsten* i sex delar, hvilka lågo på skilda ställen i kolmörjan.

Två nästan lika stora grafkullar, ett godt stycke söderut från förenämnda, mot åsens östra sluttning, utmärkte sig för sin nätta rundning, sina prydliga fotkedjor, samt smärre, väl lagda stenkretsar, hvilka funnos ofvanpå hvarje kulle. Hvardera ägde kring fjorton alnars omkrets vid roten, men icke öfver två alnars höjd. Tätt invid dem är en större stenkrets, af 20 stegs tvärdrag, belägen på en jämnad plats, å hvilken äfven ses en tämligen stor, fylld treudd. Den sydligare kullen öppnades först. Sedan ljungvallen blifvit inom den lilla kretsen å kullen astagen, möttes, såsom vanligt, ett nog hårdt sandlager, under hvilket röset på tre quarters djup befanns. Rösstenarna voro här ovanligt stora, och i kullen vida utbredda, hvarföre öppningen vidgades så att hela kumlet kom i dag. Sten efter sten upptogs varsamt, och snart visade sig kol- och asklagret, som upptog nästan hela kullens vidd. Detta undersöktes nu från nordvestra sidan, der en *Grafkruka* fanns. Den är 3½ tum hög, 5 tum tvärtöfver ofvan, och nästan lika vid nedtill. Innehöll aska, smärre kol samt i botten hufvud- och fingerben. Helt nära grafkärilet lågo:

1:o Fyra stycken af en väl arbetad *Kedja af kopparblandning*. Ett af dem tyckes utgjort ena ändstycket, och äger en liten krok af samma metall. De ha tillsammans ett quarters längd.

2:o Några stycken af en finare *Kopparkedja*. Ett af dem med ring vid ändan.

3:o Ett *Perlsmycke* eller *Perlkrans* (Pl. 2, fig. 7), bestående af tio eller elfva på en fin kopparring af en knapp tums tvärdrag, trädde hvita och ljusblå perlor, hvilka till en del sammansmältit. Ringen har mellan perlorna två små öglor, ¼ tum från hvarandra, äfven af koppar. En del af ett dylikt

Smycke med bibehållna fem blå och hvita perlor, mycket mindre, samt likaledes med två kopparöglor, låg invid det förra.

4:o En *Ring af koppar*, nära en tum i tvärdrag och alldeles öfversmålt af ljusbått samt golaktigt glas.

5:o Öfverallt i den ymniga grafmörjan lågo spridda mer än hundra större och mindre *Glasperlor*, en del vanställda af elden, och i kullens sydliga kant fanns, bland en mängd sådana perlor, *stycken af en Grafurna* af helt annat arbete än den förra, nämligen med kupig botten och låg hals, å hvilken äro några rankprydnader inritade (Pl. 2, fig. 8). Kärlet har varit ovanligt slätt och tunnt samt jämnt och väl brändt. Här fanns dessutom:

6:o Ett halfmånbildadt *Beslag af järn*.

7:o Flere *Nitnaglar af järn*, deribland en med större nit, hvars båda spetsar äro inåt böjda.

Den nordligare kullen liknade till sammansättning fullkomligen den förra. Endast röset var här något mindre, men med vida större omsorg lagdt. Den vanliga kol- och benmörjan vidtog omedelbart derunder, och i östra kanten af graf-lagret upptäcktes under en flat håll, som hvilade på tre jämnstora stenar, så att alla fyra tillsammans bildade ett litet rum af $\frac{3}{4}$ alns bredd och höjd, med botten af hårdt packad, fin mosand, tätt invid hvarandra, *två små Grafurnor* af helt olika skapnad (Pl. 2, fig. 9). Den ena har kupig botten, låg hals med tre omvridna rankor, är tunn och glatt, af finaste lera och med omsorg bränd. Thyvärr var denna både bräckt och multnad. Den andra af ungefär samma rymd, men vida tjockare, af *gröfre lera* och råare arbetad, har vanlig skapnad, $3\frac{1}{2}$ tum hög, 5 tum tvärtöfver ofvantill och 4 tum öfver botten; upptogs fullkomligt hel. Båda innehöllo icke annat än fin aska, samt hufvud- och fingerben å bottarna. Invid sistnämnde kärilet stod å ände ett aflängt *Spännsmycke eller Brossa af metallblandning* (Pl. 2, fig. 10), med stort spänthorn af järn å undre sidan. I midten å framsidan ses en upphöjd rund knapp, omgifven af fyra sådana i ruta, alla äfven förenade genom upphöjda tredubbla band i rutor. Härifrån och till smyckets ändar löpa flere sådana tvådubbla band, dels raka, efter kanterna, dels i ringlar, och de två ändrundningarna sluta hvardera med tre knappar, inom hvilka ses ett manshufvud. Äfven detta vackra smycke har i ena kanten ett genomgående hål, men utan någon kedja. Det är 5 tum långt och $1\frac{1}{3}$ tum bredt. Röda, blå och gula *Perlor*, jämte otydliga saker af ben, lågo ymnigt strödda kring urnorna.

Nästan alla Grafkärl, som i medlersta Sverike träffas i forngrafvar, hafva, såsom här (sid. 4 m. fl.) uppgifves, krossade hufvudskallar och vanligen äfven fingerbenen, alla ofta nog obrända, hårdt packade å botten, täckta ända till kärleus bräddar med aska, mängd med ben af andra delar af kroppen, samt små kol. Det förundrar mig att förhållandet icke är af någon anmärkt.

Det, sid. 5, nämnda fyrkantiga *smycket af koppar* är det enda i Vingåker funna, som skulle kunna anses häntyda på de i socknen ännu brukliga, för Vingåkersdrägten egendomliga bucklorna, å qvinfolkens »spänger», eller bälten. Bland Antiquitets-akademiens samlingar förvaras likväl flere från andra orter, vanligen större och än prydligare.

Den i samma socken funna sidan af ett brändt Lerkärl (sid. 6), hvilket, innan det användts till Grafkärl, i helt skick sannolikt tjenat såsom husgeråd, föranleder mig upplysa, att åtminstone hela medlersta landets ask- eller grafkrukor kunna, i afseende på sättet, hvarå de förfärdigats, hänföras till tre slag: 1:o Obrända kärl, synbarligen hårdt torkade i luften. Ett sådant är af mig funnet i Skyllinge socken, och, mer eller mindre söndriga, flerstädes. 2:o Kärl, brända i och med sjelfva likbränningen, alltid både föga och ojämnt, såsom endast till botten, en af sidorna, eller å bräddarna. De hafva helt råa och otorkade förts till hålet, och utgöra ojämförligt största antalet. 3:o Före likbränningen brända Grafkrukor. Dessas färg och fasthet antyda alltid en jämn och stark eld. Hit räknar jag äfven de sällsynta, hela eller söndriga, hvilka skulle kunna anses hafva ursprungligen varit gjorda till husgerädskärl. Att, såsom det (»Nordbon under hednatiden», sid. 240) heter, »största om icke hela antalet af de ur forngrifterna upptagna askkrukor af lera ursprungligen hafva varit begagnade att deri tillreda eller förvara födoämnen», kan i följd häraf jag icke medgifva.

Engelska Antiquarier benämna ett »Spanne», sådant, som det sid. 7 beskriifna, rättare *Ring-broche*. Jfr t. ex. The Archæological Journal, Vol. III, sidd. 77—78.

Det torde förtjena nämnas, att utom de här, sid. 7, nämnda större *Ringarna af järn*, blott en enda dylik tillförene är funnen, och det i granskapet, nämligen i en kulle på Svansta ägor i Kernbo socken, äfven tillsammans med perlor. (Jfr Runa f. 1849, sid. 6.) I Svenska fornsamlingar sökas de förgäfvcs, och i Danmark äro de än osedda. Jag har väl hört talas om fynd af grafkärl med omsatta flata järnband, men kan, äfven om förhållandet äger grund, ej föra de ifrågavarande till dylika, enär deras lägen, vidd i förhållande till kärlet, jämte hvilket de funnos, samt knäppen och prydnader, sådant uppenbart motsäga. Deremot hafva de, särdeles Svansta-Ringen, hvilken äger till knäppe både krok och ögla, så påtaglig likhet med de flerstädes förvarade

Halsringar af ädlare metaller och isynnerhet af brons, att man tills vidare torde få anse dem varit till samma bruk begagnade.

Likaledes lära de, sid. 8 m. fl., omtalade *Isbroddarna*, såsom jag kallar dem, alls icke sedda i Tyskland eller Danmark, hittills träffats blott i Mälareländerna. Deras bestämmelse är gifven, då dylika af alla de tre »formern», som finnas i högarna, ännu begagnas i dessa trakter.

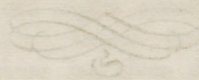
Ett par perlsmycken, något liknande det sid. 10 nämnda, fast blott med en eller annan perla i behåll, förvaras bland Antiquitets-akademiens samlingar. Perlprydnader omtalas flerstädes i Isl. sagor: *Hún hafði á hálsi sér glertölur*, heter det t. ex. (i Thorfinn Karlsefnes Saga) om Thorborg. Den yngre Eddan upptager bland kvinnoprydnader dylika smycken under benämningen *steinasörfi*.

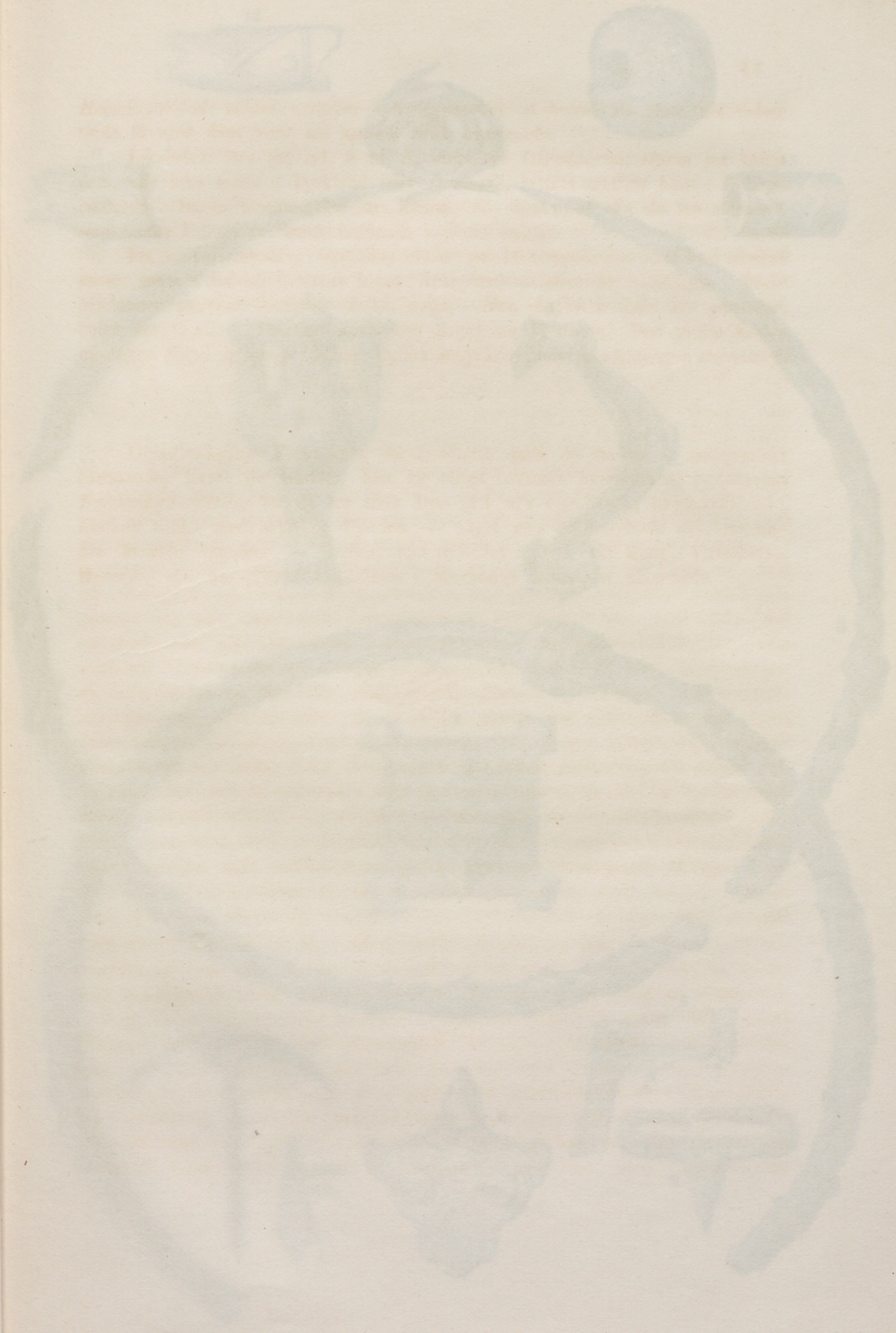
Ofvanbeskrifna Forsakers sammanhang med de trakter i antiqvariskt hänseende, hvori de träffats, kan för öfrigt närmare inhemtas af författarens *Forskningsberättelse* för de tre sista åren (21 ark egenhändig handskrift, fol.), hvilken tillika med samtliga Fynden — något mer än hundra stycken, under åttiosju nummer — blifvit, mot erhållet qvitto, till Kongl. Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien i Stockholm behörigen aflemnade.

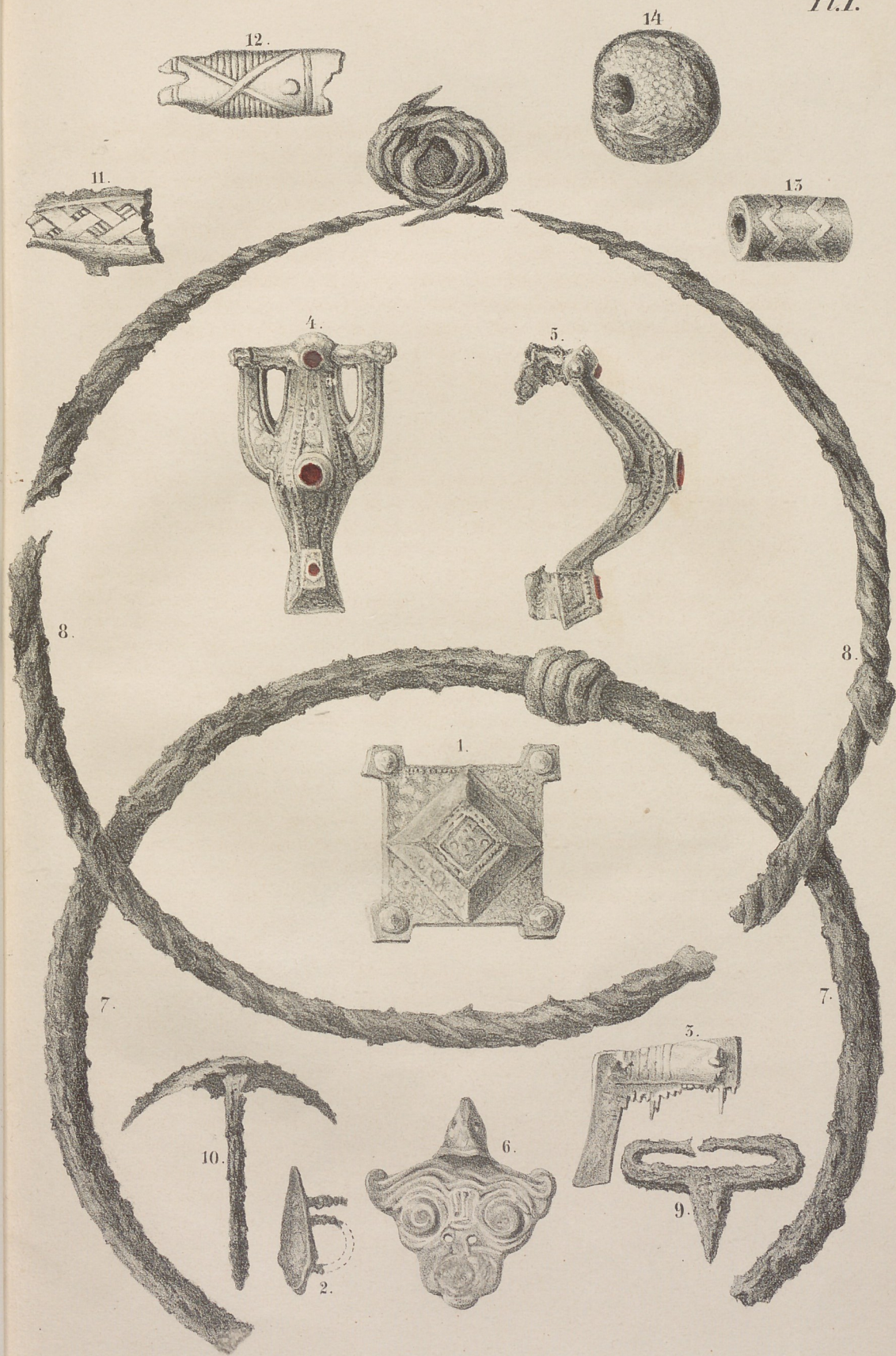
Måttningar af sådane metaller och isynnerhet af bronse, att man till vidare
 torde få anse dem varit till samma bruk begagnade.
 Likaledes lura de sid. 8 in. B. omtalade Åbröddarna, såsom jag kallar
 dem, alla icke sedda i Tyskland eller Danmark, hvilka traktens blott i Mälare-
 landerna. Deras bestämmande är gifven, då dylika af alla de tre stornerna
 som finnas i högarna, ännu begagnas i dessa trakter.
 Ett par perlmuskycken, något liknande det sid. 10 nämnda, fast blott med en eller
 annan perla i behåll, förvaras bland Antiquitets-akademins samlingar. För-
 prydnader omtalas återstades i lat. sagan: *Wia hufet i halsi ser glerstun;*
 heter det t. ex. i Theobald Karlesnes Saga) om Thorborg. Den yngre Eddan
 upptager bland prydnadprydnader dylika smycken under benämningen *steinarfr.*

Öfverbeskrifna Fornsakers sammanhang med de trakter i antiqvariskt
 hänseende, hvarest de traktens, kan för öfrigt närmare inpenetras af författarens
 Forskningsberättelse för de tre sistnämnda (21 ark egenhändig handskrift, fol.),
 hvilken tillika med samtliga Fynden — något mer än hundra stycken, un-
 der sistnämnda nummer — blifvit, mot erhållit pritt till Kon. Vitterhets-
 Historie- och Antiquitets-Akademien i Stockholm behörigen samlade.

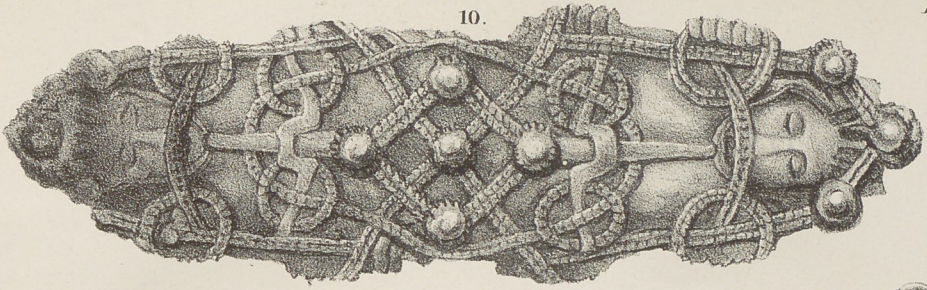

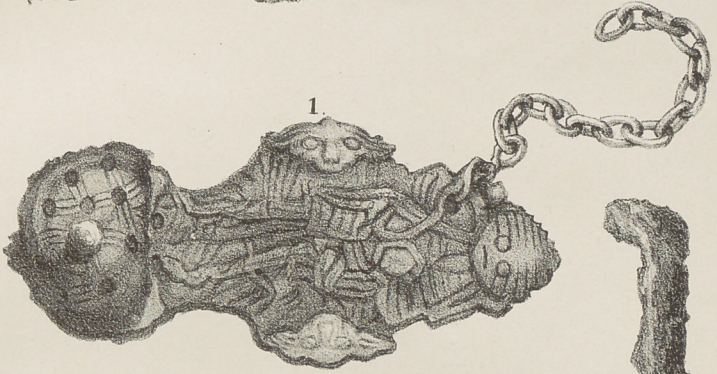

10.

1.

7.

9.

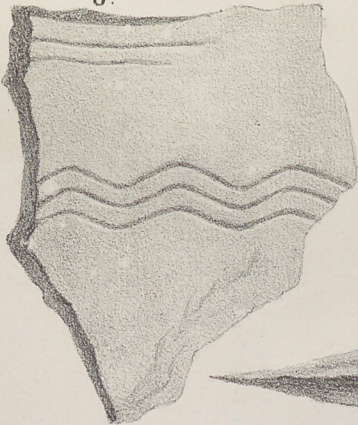
2.

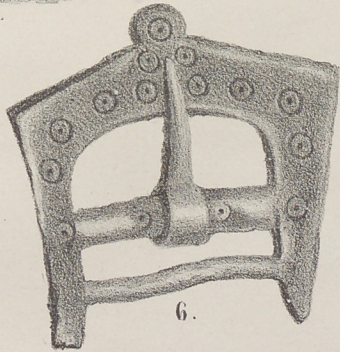
5.

8.

6.

4.

5.

1871

The following is a list of the names of the persons who have been admitted to the membership of the Society since the last meeting. The names are given in the order in which they were admitted. The names of the persons who have been re-elected are given in italics. The names of the persons who have been elected by ballot are given in bold type. The names of the persons who have been elected by ballot and who have also been elected by ballot in the previous year are given in bold and italic type.

MEMBERS OF THE SOCIETY

1871

ANMÄLAN.

Vårt Fäderneslands härliga Folkmelodier hafva redan en tid blifvit satta främst bland Nordens Tonminnen. En fullständigare samling Svensk Nationalmusik, deribland hundraåtals ännu ej allmängjorda melodier, skulle ej mindre häfda deras plats, än sätta en eftertänksammare efterverld i tillfälle att i dem fatta själen af ett nu förgående naturlif hos folket.

Hvilket ju ej vore så litet! Undertecknad, innehafvare af ett betydligt antal Melodier från Rikets flesta delar, dem han till stor del sjelf upptecknat, har beslutat företaga utgifning af en sådan Samling — en corpus af fosterländska Tonminnen, innefattande så väl **Folkvisor, Vallqväden** och från Medeltiden traditionsvis bibehållna **Choraler**, som **Gång-låtar** eller Marscher, samt **Horn-låtar, Lekar, Nationaldansar** och märkligare **Polskor**, m. m., hvilken Samling, under titel:

Swenska **F**olkmelodier,

häftevis utgifves, med nödig text, uppgift på uppteckningsorterna och noggranna förklaringar.

Stockholm i Mars 1853.

RICHARD DYBECK.

SVENSKA

F O R N S A K E R ,

BESKRIFNA

AF

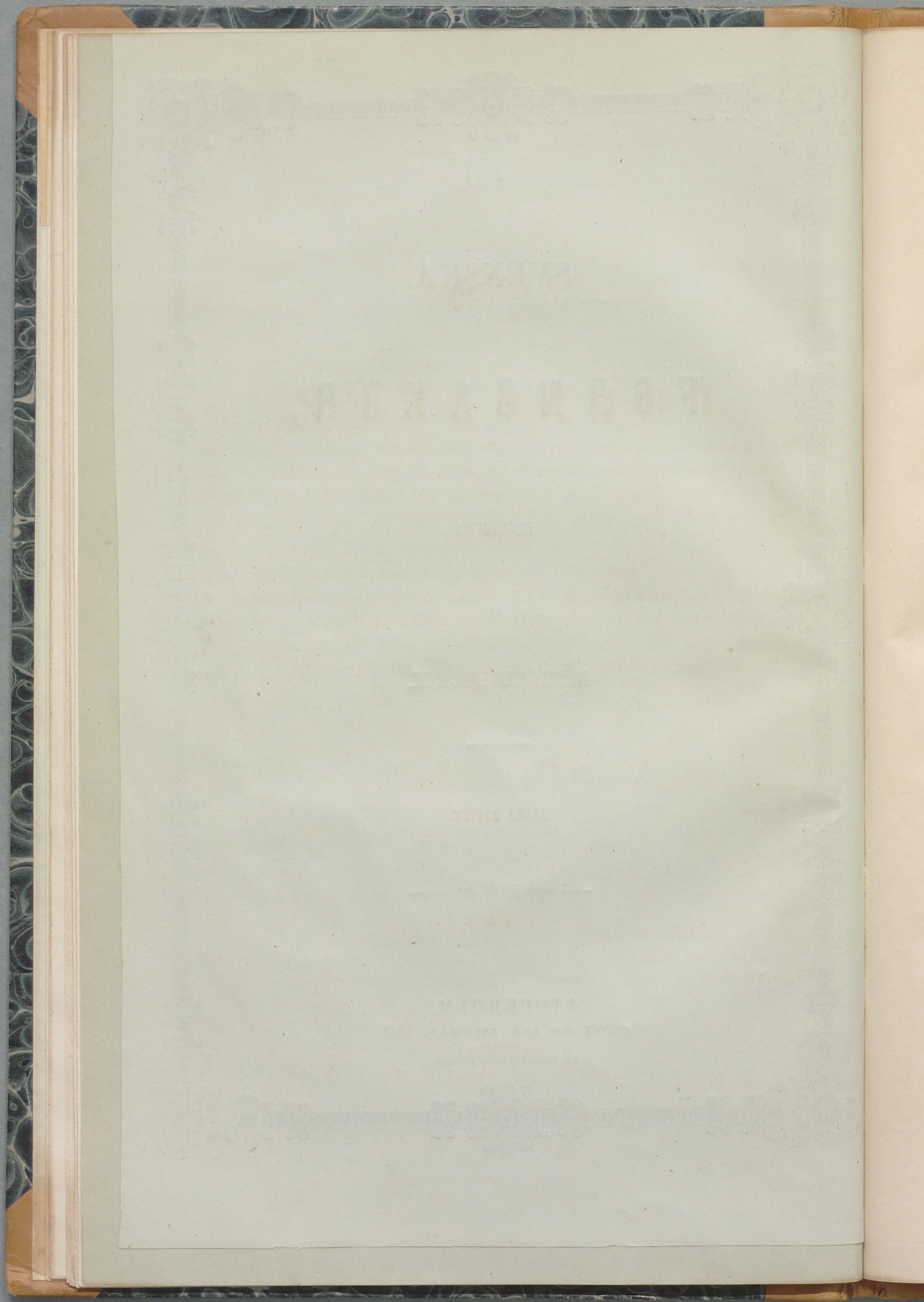
RICHARD DYBECK.

ANDRA HÄFTET.

STOCKHOLM,

TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1855.

PÅ FÖRFATTARENS FÖRLAG.

SVENSKA
F O R N S A K E R,

BESKRIFNA

AF

RICHARD DYBECK.

ANDRA HÄFTET.

STOCKHOLM,
TRYCKT HOS JOH. BECKMAN, 1855.
PÅ FÖRFATTARENS FÖRLAG.

SVENSKA

FÖRNBÄCKER

STOCKHOLM

(Södermanland. Forts. fr. föreg. häfte).

För att bringa i ursprungligt skick några i Tumbo socken öppnade forngrafvar, hvilkas innehåll jag i detta arbetes första häfte korteligen beskrifvit, besöktes i sistlidne Julii månad samma grafbygd, då, efter det tre eller fyra sedan förra sommaren öppna lemnade kullar blifvit ytterligare granskade, samt derefter behörigen fyllda och återställda, jag företog mig undersöka ännu tvänne invid hvarandra liggande, lika stora högar, nästan midt i den nämnda graf-flocken på Berga ägor, söder om kyrkan. Norr om och invid dem är trak-tens största ättehög; i öster och på lika afstånd finnes en väl bibehållen större rund krets af lagda stenar; varande de två högarna i öfrigt omgifna af talrika mindre grafvar. De äga hvar för sig sexton alnars omkrets vid ro-ten, men blott fem kvarters lodrät höjd, och sakna båda så väl fotkedja som midtsten.

En vid och rund öppning gjordes ofvanifrån i den ena af dem. De första spadtagen visade, under den icke hårda ljung- och moss-vallen, tämligen fin sand, utan tecken till sten, men vid fortsatt spadning till djup af en dryg half aln upptäcktes midt i kullen en med synnerlig omsorg lagd rund krets af tätt hopfogade kullerstenar. Uppösningen af sand fortsattes varsamt, och knappt fyra tum längre ned började svärtan af kollagret visa sig, äfvensom kretsstenarnas inre sidor nu befunnos helt sotiga. Det än återstående tunna sandlagret borttogs med händerna, och blott en tum under grafmörjans yta råkades i stenkretsens midt öfre bräddarna af en något skadad *Urna af lera* (Pl. IV, fig. 1.), hvilken upptogs, utan att vidare sönderfalla. Den är något mer än ett kvarter hög, samt ofvantill tvärtöfver kring fem tum. Utantill äro såsom prydnader inritade i leret tredubbla streckningar i tre om-gångar kring kärlet, hvaraf tvänne, på föga afstånd från hvarandra kring öfre delen och brädden, äro förenade medelst lika beskaffade tvärstreckningar. Den tredje omstreckningen är närmare bottnen, och mellan denna omstreckning samt den medlersta löpa likaledes raka tvärstreckningar. Kärlet innehöll till djup af hela fyra tum blott fin, gul sand; derunder och intill bottnen en len sot-mörja, i hvilken funnos små skärfvor af en hufvudskalle, några smärre tänder, äfvensom ett litet *Smycke af silfver* (Pl. III, fig. 1). Det är till skap-naden rundt, knapt en tum tvärtöfver. Framsidan på det prydligaste arbe-tad, med en liten perlrand, äfven af silfver, närmast kanten, och derinom en gröfre sådan, samt finare perlkedjor i ringlar m. m. Äger i midten en liten

rund upphöjning med deri infattadt rödt glas. Den fastlödda öglan, äfvenledes af silfver, har ock tre små silfverperlor. Baksidan är slät.

Grafmörjan, som öfverallt befanns utsträckt till kretsstenarna, med hvilka den ock slutade, samt hade ett djup af ett och ett halft kvarter, der en tämligen ovärdigt lagd stenbotten vidtog, genomfingrades granneligen, och hittades deri, bland vanliga kol- och ben-lemningar, följande:

1:o. Fem *vridna länkar* af en fin *Kopparkedja*, i ändarna försedda med små spiralringar af samma metall; tillsammans af fem tums längd.

2:o. En ofullständig *Ring af koppar*, en tum tvärtöfver, försedd med fyra fastlödda omgående bucklor, äfven af koppar.

3:o. En genombruten, aflång (droppbildad) *Prydnad af koppar* (Pl. III, fig. 2), med afbruten tånge. Mellan genombrytningarna synas svaga streckprydnader. Nära två tum lång.

4:o. Öfver femtio *Perlor*, nämligen fyra aflånga och sjukantiga af slipad agat, tre likaledes aflånga men åttakantiga af slipad kristall, tre runda, äfven af kristall, en blå och aflång med inbrända hvita streckprydnader och deremellan gula prickar med omgifvande röda ringlar, från hvilka hvita strålar utgå. Vidare en mängd gröna glasperlor med refflor, samt hvita, blå och gröna till ännu större antal, och sluteligen, dels en hvit genomskinlig perla, belagd med en guldhinna, utanpå hvilken en mycket tunn genomskinlig glas-yta blifvit anbragt, dels tvänne ringbildade perlor, hvardera med tre utstående små bucklor; båda af något hvitaktigt stenämne med inbrända prydnader i röda och svarta färgor. De små bucklorna hafva alla midtpå sig en röd, rund fläck, från hvilken nedlöpa till sjelfva ringen små svarta streckningar såsom strålar. Bucklorna eller knölarna äro förenade medelst korsvis löpande högröda streckningar å sjelfva perlorna. — Några smärre nitnaglar af järn funnos äfven. Efter slutad undersökning nedskoflades grafmörjan åter, och högen återställdes i sitt förra skick.

Den andra högen öppnades på samma sätt, och fanns till sin sammansättning fullkomligen likna den förra. Äfven här träffades midt i stenkretsen, få tum under grafmörjans yta, bräddarna af ett ojämnt och allt för ringa brändt *Grafkäril af lera*, kring åtta tum högt och ungefär elfva tum tvärtöfver ofvantill (Pl. IV, fig. 2). Det har nedantill å yttre sidan, i två omgångar, på fri hand ingrafna prydnader af i vågor gående refflor, och närmast botten äfven några streckningar, tre och tre ihop. Om detta käril anmärkes i öfrigt, att bränningen icke inträngt och verkat djupare än ett par linier. Sidorna äro likväl mot en tredjedels tum tjocka. Bottnens undre sida full med ojämheter af de små kantiga stenar, hvilka ännu qvarlågo under, och till en del inträngt deri. I urnan, som ogörligen kunde upptagas alldeles hel, låg till en början fin gul sand till djup af tre tum från bottnen, der först hälften af en förbränd *Rökelse(?)*-kaka med hål midtuti, fanns, och derunder i svarta mörjan, bland vanliga benskerfvor, följande:

1:o. Ett rundt *Smycke af silfverblandad koppar* (Pl. III, fig. 3), försedt å undre sidan med nål af järn till smyckets fästaude, hvilken nål ännu qvar-

sitter. Å samma sida är ock invid kanten en liten ögla, med deri qvarsittande en del af en länk till en kedja. Smycket, som är en tum tvärtöfver, synes vara gjutet, och har å framsidan midtuti en tresidig uppstående pigg; deromkring en upphöjd triangel, hvars sidor, efter det de bildat hörnen, nedlöpa i krok, eller s. k. snorklar, till kanten, här och der förenade med tvärtöfver dem gående tvådubbla band.

2:o. Ett litet kopparhaltigt *Smycke med ögla* (Pl. III, fig. 4). Det är illa angripet, så att å framsidan endast några streckningar här och der kunna upptäckas. Har varit försilfradt.

Ur mörjan utomkring urnan upptogs:

3:o. Ett utmärkt väl arbetadt *Knifsblad*, med större delen af tången (Pl. III, fig. 5). Det har skarp och rak egg; ryggen något krökt.

4:o. Ett *Beslag af järn*, bestående af två prydligt utarbetade plåtar, förenade medelst två genomgående nitnaglar, likaledes af järn.

5:o. En stor mängd prydliga och till en del väl bibehållna *Perlor*, såsom sex runda och tillika platta af slipad hvit- och rödflammig agat; sju lika beskaffade af slipad kristall, sex slipade mångsidiga agatperlor, några platta perlor af karniol, samt några mångsidiga af samma ämne; fyra höggula perlor med inbrända röda vågstreckningar; en hvit med röda ringlar; två blekgröna platta glasperlor; en kullrig ljusblå glasperla o. s. v.

Äfven denna hög bragtes i sitt förra skick.

Bland de förr nämnda kullarna norr om Tumbo kyrka hade genom grusstägt, sedan mitt förra besök å stället, en kommit så nära en större grusgrop, att jag, enär densamma ändock skulle detta år förstöras, ansåg mig böra undersöka den. Kullen ägde vid fem alnars omkrets kring roten och en knapp alns lodrät höjd. En liten midtsten låg ofvanpå. Sedan denna blifvit borttagen, samt grusskorpan aftäckt, vidtog ruset, som varsamt bortfördes och snart upphörde, då åter gul grussand visade sig, och kort derpå sjelfva grafslagret. Ett *Grafkär* af vanligt rätt arbete, mörkgrått till färgen, och som synbarligen aldrig varit i någon eld, låg på sned straxt under grafslagrets yta. Dess bräddar saknades och innehållet utgjorde kol, aska och mindre benskerfvor. I den ymniga mörjan utomkring kärlet träffades ett stort antal svartbrända *Nötter*, alla ovanligt små, och af hvilka flere förvarades, samt:

1:o. Ett *Spänne med thorn* och fyrkantigt fäste, allt af koppar. Tvärtöfver fästet äro fastnitade tvänne plåtar, den ena af koppar och den andra af järn.

2:o. Två vanliga *Broddar af järn*.

3:o. En liten väl bibehållen *Sax af järn*, fullkomligen liknande nu brukliga ullsaxar, fast mindre. Den är fem och en half tum lång. Eggarna, ännu skarpa, knappt två tum långa. Skänklarna en half tum bredast der handtaget börjar.

Intet vidare af någon märkvärdighet kunde här upptäckas. Tecken till stengolf fanns icke.

Af de många grafhöggar, som förr funnits nära intill Åsby i Helgarö socken på Fogdön (Åker härad) återstå nu oskadade endast två. Vid färdens öfver denna minnesrika ö kunde jag icke neka mig undersöka en af dessa högar, belägen å den ås, som här framgår. Den ägde vid roten kring tjugu alnars omkrets, och öfverallt i kullringen framstucko kantiga stenar, utvisande ett med sand och jord otillräckligen täckt röse. Brytningen börjades varsamt ofvanifrån, och mer än ett godt lass väldiga stenar voro åsidoförda, då på djup af närmare två alnar ett rent gruslager vidtog. Det ägde icke öfver ett kvarters tjocklek och betäckte sjelfva kolgrufvan, hvori fanns en till bräddarna sündrig, allt för ringa bränd, men, med undantag af botten, helt sotig *Grafkruka* af vanlig enkel skapnad, hvilken upptogs, sådan hon befanns. I den ymniga mörjan utomkring kärlet funnos i mängd *Nitnaglar* af skiljaktig storlek och skapnad, samt ett litet stycke järn, liknande en mindre doppsko. Å kollagrets botten låg en rätt tillhuggen *Yxa* af hvitgrå, mycket fin och sällsam stenart. Den är något öfver ett kvarter lång, med tvärgående egg af två tums längd; saknar hål, men har i stället en mycket utstående hammare eller nacke, hvarmedelst den *kunnat* fästas vid skaft. I den hvitaktiga stenen sitta här och der röda, dels rundaktiga, dels kägelformade granater. I mörjan var ingenting vidare att finna. Grafurnan tömdes, och fanns midt i densamma, i upprät ställning, en större *Ringnål af koppar* (Pl. III, fig. 6), helt öfverdragen med vacker emaljgrön erg. Sjelfva nålen är fem och en tredjedels tum lång, nedre hälften deraf rund, ungefär i midten försedd med en omgående fyrkantig utvidgning, ofvan hvilken den öfre fyrkantiga delen af nålen till ringens början vidgar sig, men straxt åter smalnar allt intill ringfästet, der ringen är fästad vid nålen medelst den sednares vridning om den förra. Den platta delen eller framsidan af nålen har några efter kanterna gående streckningar. Den utmärkt väl arbetade ringens skapnad inhämtas af fig. Den är äfven nedantill, eller midtemot det nämnda ändfästet, fästad vid nålen medelst en liten fastlödd hake eller plåt. — Kärlets öfriga innehåll företedde intet anmärkningsvärdt. Högen återställdes.

Vagnshärad, Trosa och Vesterljung socknar i Hölbo härad, till stor del skärbygder, äga forngrafvar, särdeles utefter de mellan sjön Sillen samt Håls- och Trosa-vikarna af Östersjön löpande vattendrag och sänkningar. I närmaste grannskap af hafvet aftaga de betydligt, så att de delar af nämnde socknar, som ligga jämte vikarna och mellan dem, nästan sakna grafminnen. Först der dessa vikar öfvergå i vattendrag och sänkningar tager graf- och i allmänhet fornlemnings-bygden vid. Vagnshärad sockens betydligaste begravningsplats tyckes varit å en höjd vid Trosåns norra strand, på norr Husby ägor (fordom en by; nu lagd under Fredriksdal), vester om kyrkan, der mellan uppodlade marker ännu sexton till tjugu grafhöggar och kullar återstå. Den största af dem har kring roten en vidd af 23 famnar, samt nära fem alnars

lodrät höjd. De öfriga äro sinsemellan mycket olika. Fyra af dessa, som öppnades, bestodo alla af groft jordgrus, och innehöllo hvar för sig en mer eller mindre söndrig *Grafurna af obränd lera*, alla utan skyddande omgifningsstenar nedmörjade i gruset. Myckenheten af ben, kol och aska ådagalade att två eller än flere fått läger i hvarje kulle. Större och mindre *Nitnaglar af järn* funnos här i mängd. En femte kulle eller hög, som undersöktes, hade fjorton famnars omkrets vid roten, och mot två alnars lodrät höjd. Dess inre företedde några egenheter. Det yttre lagret af tämligen fin sand sträckte sig här ända till en alns djup, hvarest mötte ett enkelt hvarf af icke illa sammanlagda hällar. Detta betäckte åter ett lager af sand, men blott ett par tum djupt, hvarunder upptäcktes en stenkrets midt i högen af en och en half alns tvärdrag. Inom denna låg nu den svarta grafmörjan, hvari snart varseblefvos söndriga bräddarna af en rått arbetad *Urna* af vanlig blomkruksskapnad. Den brast vid upptagandet i flere stycken, och innehållet företedde intet ovanligt. Ungefär ett kvarter från urnans södra sida stod på samma djup ett *litet Grafkärl*, till skapnaden rätt ovanligt. Bottnen är endast tre och en half tum tvärtöfver, och från denna höja sig sidorna vinkelrätt icke fullt en och en half tum, på hvilken höjd de hafva två utstående bucklor eller knölar, en å hvarje sida midtemot hvarandra, såsom handtag. Från dessas höjd runda sig sidorna inåt till en half tums höjd, bildande här kärlets brädd, hvilken är nästan hvass. Det består af tämligen grof och lös lera, ymnigt mängd med gul glimmer, och är väl brändt. Innehållet utgjorde små hvita benskärfvor, utan kol och aska. Bland skärfvorna upptäcktes en stor myckenhet små otydliga *Stycken af ergad kopparblandning*, hvaribland sex ovanliga *Perlor af samma metall*, nämligen af fin koppartråd, hvilken blifvit så lindad, att perlorna äga både hål och behörig kullrighet, samt till ytan tyckas nätt refflade. Af öfriga kopparsaker härstädes anmärker jag en bruten liten *Plåt*, med kantstreckningar och ringlar å framsidan, samt upphöjd rygg å baksidan, med derigenom gående fyra runda hål. Ett annat stycke består af en mycket tunn kopparhinna, å ena sidan flat, hvilken omsluter något svart ämne. — I grafmörjan utomkring urnorna träffades, utom en *liten Knif*, väl arbetad och med skarp egg, intet anmärkningsvärdt. Kullarna blefvo återstalda.

Af de flere högar och kullar, hvilka ännu återstå närmast intill Sille by vid Sillens södra strand, i angränsande Westerljung socken, undersöktes några; men utom två företedde ingen något ovanligt. Halfbrända, söndriga *Krukor* jämte *Nitnaglar af järn* funnos i dem alla. En liten kulle, belägen i den så kallade Mossängen, invid ett berg öster om byn, ägde nio alnars omkrets och sex quarters höjd. Under grästorfven mötte ett väldigt stenör, hvilket uppbröts till djup af äfven sex kvarter, då fin sand vidtog på lika djup med ängens jordlager. I sanden stod en *Grafurna* af vanlig blomkruksskapnad, fullkomligen hel och felfri. Den är icke svarfvad men tämligen jämn, samt

ganska svagt bränd, påtagligen blott vid likförbränningen, enär botten tagit till sig i mängd samma slags sand, som den hvilken nu fanns underligga och omgifva kärlet, samt dessutom samma botten betydligt utplattat sig, så att urnans nedre kant utsvällat och trasat sig. Kärlet är fyra och en half tum högt, fem och en half tum tvärtöfver ofvantill, samt fyra och en half tum öfver botten. Yttre sidorna utmärka sig för sina skarpa becksvarta sotfläckar, men förnämligast genom ett före kärlets bränning å samma yttre sida ej långt från brädden med något hårdt ämne *inritadt Märke*, liknande ett kors, hvars fyra ändar blifvit på tvären utdragna till skapnad af krok. Straxt till venster härom ses äfven ett tvärstreck med en punkt, grundare och kanske tillfälliga. Det korslika märket (Pl. IV, fig. 3) är fullt klart, och åtminstone icke inristadt såsom prydnad. Kärlet innehöll, jämte vanlig fin benmörja, fjorton större och mindre *Perlor af mörkblått glas*, hvarje på olika sätt prydd med inbrända hvita, bruna och röda streckningar i ringlar, vågor, spetsar m. m. Dess botten täcktes af en svartbränd rund *Kaka* af en fjerdedels tums tjocklek, sannolikt en liten förkolnad brödkaka. Kullens öfriga grafmörja erbjöd intet för anteckning. Fornlemningen återställdes.

Sydost från Westerljung kyrka, i Skällberga bys kohage, hvilken är bergfull och ojämn, träffas en af vårt lands märkligaste begrafoingsplatser. Här förekomma bautastenar, högar, kullar, skeppssättning, och i öfrigt alla slags stensättningar, som för vårt lands järnålder äro anmärkta; men dessutom en stensatt tredubbel graf, hvars like jag än ej sett, eller hört beskrivas (jfr. Pl. IV, fig. 4). Dess sträckning är från vester till öster. Längst i vester är en grafkulle af åtta alnars tvärdrag, med en utmärkt väl lagd fotkedja. Härifrån utgå på fyra alnars afstånd från hvarandra öster ut fyra alnar långa räta stenrader till den lika vackra fotkedjan kring den andra kullen, som är sex alnar tvärtöfver, och den tredje kullen med sin fotkedja är med denna på samma sätt förenad medelst i lika sträckning och längd gående rader af stenar. Äfven denna sistnämnda, som är blott fyra alnar tvärtöfver, har öster om sig, såsom fortsättning af det helas sträckning, två utgående stenrader, hvilka något närmat sig hvarandra, då de på ungefär två alnars afstånd från samma kulle sluta i ett litet otydligt stenrör längst i öster. Blott den sistnämnda kullen återstod ogräfvnen, då jag förliden sommar första gången såg minnesmärket, och jag kunde icke neka mig nöjet undersöka den. Kullen ägde knappt fem quarters höjd. Icke stor sten mötte genast under grusytan. Sådant affördes varsamt, och snart fanns i svarta grafmörjan en bukig *Urna* (Pl. IV, fig. 5) med *kupig botten*, instampade rutor kring den inåtböjda öfre delen, samt derunder två streckningar kring kärlets buk. I urnan lågo såsom vanligt benskerfvor å botten, deröfver fin svart grafmörja, blandad med trettioen stycken röda hvita och gröna *Perlor af glas* och andra ämnen; alla mycket skadade af bränningen. Öfverst fanns fin sand. Kullens öfriga grafmörja innehöll tre, såsom det synes, svarfvade *Knappar af ben* (Pl. III, fig. 7; den största af dem), alla olika stora, samt två dylika af fin sandsten. De äro alla starkt kullriga, med en flat sida, i hvars midt är ett hål. Ett stycke

mörk *Rökelse*, som brinner med klar och välluktande låga, upptogs här äfven. I öfrigt intet ovanligt.

Utefter de obetydliga höjder, som i svag krökning sträcka sig från Björke by norrut genom Björke hemhage och vidare ostligt genom en bredvid liggande hage till samma by ända till granskapet af Westerljungs kyrkas östra gafvel; finnes en mängd olikartade grafvar, och det hela kan anses såsom en fortsättning af ofvan omnämmda grafplats vid Skällberga, söder ut från Björke beläget. Mellanliggande mark är nu blott åker. I öfrigt anmärkes, att hela denna betydliga grafrika höjdsträcka liksom omarmar en stor del af det öppna jämna fält, mot hvilket Hålsviken af Östersjön slutar sig, på föga mer än en fjerdingsvägs afstånd från de ifrågavarande höjderna, hvilkas slutningar *mot fältet* företrädesvis blifvit med grafvar, särdeles Skeppssättningar, ymnigt betäckta. Höjderna bestå här af sand.

Till en början lät jag genomgräfvad en i förenämnde Björke hemhage belägen hög af fem famnars omkrets vid roten och sex quarters höjd. Under ljungvallen mötte det vanliga röset, hvilket upphäufdes, och på fem quarters djup visade sig graflagret. Stora stycken kol af masur upphemtades och förvarades. Midt i denna mörja stod på en flat sten, en pryddig *Urna af bränd lera* (Pl. IV, fig. 6). Den underliggande hällen var, med undantag af den runda fläck, som betäcktes af urnans botten, helt svart af tjock sot. Urnan, hvilken af ofvanliggande röset sönderbräckts, ägde likväl ännu sin ursprungliga skapnad, hvarföre, sedan den omgifvande mörjan blifvit varsamt frånpetad, hon väl omgjordades med breda ylleband, och upptogs. Grafmörja fanns här mer, än jag sett i någon hög, men andra fynd än 2—300 olika slags *Nitnaglar af järn*, samt en utmärkt väl arbetad *Krok*, likaledes af järn, med en genom fästet gående nitnagel (Pl. III, fig. 8), förnummos icke deri. Högen fylldes åter. Då, några dagar derefter, den mångbräckta urnan tömdes för att hopsättas och aftecknas, fanns i den vanliga mörjan en enda liten *Perla af blåaktig, grumlig stenart*, med derå målade fyra ljusgula rutor. Kärlet är dryga nio tum högt, nära åtta tum tvärtöfver ofvantill, samt fem tum öfver botten. Har ofvantill en kort hals, derunder en buk, hvars en knapp tum breda, utgående del närmast halsen prydes af snedgående, intryckta blad, hvilka hvilat på en här dragen rand rundtomkring krukans. Från samma rand afsmalnar kärlet mer och mer till botten; och äro nedanom nyssnämnda omgående rand dragna ännu fem dylika, på ungefär lika afstånd från hvarandra, öfver hvilka är inritad en spetslinga, sammalunda omgående hela urnan. Kring två tum under dessa prydnader är sist en tredubbel rand kärlet kringdragen. Urnan tyckes vara svarfvad, men prydnaderna på fri hand anbringade.

Helt nära härintill är en obetydlig bergklint med en lodrät flat sida, å hvilken jag läste en hittills icke bekant runristning, och blott få alnar från denna ses en vacker Skeppssättning med stamstenar, tjugutvå alnar tre quarter lång, samt tre alnar och ett quarter bredast nära norra ändan, eller stammen, hvilken är rund. Den södra är spetsig. Skeppet har inom sig tre obetydliga stenar, en satt i midten och de öfriga närmare stammarna. Gräfning bör-

jades vid midtstenen, och på en half alns djup mötte ett fint kollager, utan ringaste tecken till ben eller annat. Midten af detta kollager befanns efter noggrann undersökning vara skeppssättningens norra innansten (der det var tjugutvå tum djupt), så att det till ett par alnar sträckte sig *utom* den norra stammen, i öster och vester än mer *utom* skeppets sidostenar, samt i söder jämnt till och med midtstenen. Några af sidostenarna upptogos, och syntes äfven midt under dem samma kolmörja. Hela södra delen af skeppet innehöll blott sand.

I den bredvid liggande, förr nämnda, hagen äro skeppssättningarna ganska talrika, hafvande alla ungefär samma skapnad, som den ontalade, men med sträckning mellan öster och vester. De äro, såsom den förra, inuti obetydligt förhöjda. Af tre, som ligga tätt invid hvarandra, undersöktes en, tjugunio alnar lång och fem alnar bredast. Gräfningen börjades i östra ändan och fortsattes genom klara sanden till midtstenen, hvilken borttogs, och på en alns djup derunder fanns en liten fläck af finaste kolmörja, liggande å en flat sten, knappt en half aln tvärtöfver. I mörjan fanns, midtpå stenen, en liten *Pil af järn* (Pl. III, fig. 9), med *afbrutet* fäste för skaft, något öfver två tum lång. Förgäfves letades här efter ben. Kolmörjan utgjorde vid pass ett stop. Gräfningen fortsattes genom gula sanden till skeppets vestra stam, utan att kol eller annat kunde träffas, hvarefter gropen åter fylldes och jämnades.

Bland de märkvärdiga grafvar, som följa stränderna af Sigtunaån mellan sjöarna Sillen och Frösjön, hvilka, jämte nämnde å, skilja Öknebo och Daga härader, förtjena de vid Sigtuna bro med sina bautastenar, samt en och annan å höjderna vid Wisbohammar, beläget vid åns mynning i Frösjön, Wårdinge socken och förstnämnde härad, synnerlig uppmärksamhet. Å slåta marken fanns här bland högar en krets af sexton icke sammanlagda stenar, hvilken var vid fem alnar tvärtöfver. I midten stod en rest sten af nära sex kvarters höjd. Kretsstenarna voro icke öfver en half aln höga. På tre kvarters djup under midtstens rot träffades ett ymnigt lager af kol- och ben-mörja, och deri små skärfvor af en kruka, äfvensom ett krökt *Spännsmycke af kopparblandning* (Pl. III, fig. 40). Det äger bestämd skapnad af lyra, och liknar det i föregående häfte (sid. 6, pl. I, figg. 4 och 5) beskrifna och aftecknade, ehuru något mindre, icke fullt två tum högt. Detta har dertillmed sex strängar, äfvensom åtskilliga streckningar och ringelprydnader. — Hela minnesvården är nu borta, och redan grönskar på dess plats den frodigaste hafra.

En annan flock grafhögar å samma ägor, men längre inåt landet, midti en dalgång mellan Frösjön och den lilla Rudsjön, således mycket lägre än de förra, ådrog sig just för detta dess läge min uppmärksamhet, och som äfven här plojen nyss bortskurit många af högarna, samt skulle inom få veckor ut-

jämna äfven de öfriga, företogs gräfning i de tre, som ännu voro oskadade, hvilka alla bestodo af fin sand och hade fotkedjor. Högarna voro till sitt inre fullkomligen lika. På en half alns djup samt derifrån ända till botten, ungefär två alnar djupare, träffades fläckar eller mindre massor af fin kolmörja, hvarje fläck innehållande omkring en kanna mörja. Denna kolmörja var på samma vis fläcktals utbredd i anseende till högarnas omfång, så att den i lika måtto fanns mot högarnas sidor och vid fotkedjorna. I de svarta mörjklungorna, alltid skarpt åtskilda af högarnas hufvudbeståndsdel: den gula sanden, sågos blott kornstora smulor af ben, utan tecken till urnor, ehuru sådana upplöjts ur högarna närmast intill.

Ehuruval under förflutna sommaren graf-undersökningar af mig anställdes i så väl Uppland och Nerike, som i Södermanland, har jag likväl för sammanhangets skull låtit äfven förevarande häfte upptagas af underrättelse om hvad i sistnämnde landskap blifvit uti ifrågavarande hänseende verkställt. I förbigående nämnes, att några i Uppland öppnade *kummel* eller *rör*, belägna å icke särdeles betydliga höjder, till så väl sammansättning, som innehåll, visat sig tillhöra bronsåldern. Antalet af dylika rör är i samtliga Mälarländerna icke ringa, men, märkligt nog, de flesta öppnade, och det, efter hvad med tämlig säkerhet kan slutas, å tider, då kopparmetallen ännu varit så sällsynt och högt i värde, att den ansetts löna mödan af en rörbrytning. Att de innehålla eller innehållit bronsaker kände förf. likväl förut af så väl talrika skriftliga efterrättelser, som af allmogens berättelser, hvarom Runa på flere ställen gifver närmare besked. För de nu skedda rör-undersökningarna skall i ett kommande häfte af detta arbete redogöras. Förf. ämnar då tillika yttra sig om de i dessa trakter funna *Stenverktyg* (hufvudsakligen af fyra slag: *yxor*, *hamrar*, *huggverktyg*, motsvarande våra huggjärn, samt *borrar*) — få eller inga likväl af flinta.

Några få anmärkningar öfver ett och annat i närvarande häfte följa:

Den, sid. 6, nämnda *Ring-nålen* visar, än mer än den i föregående häftet, sid. 7, jfr sid. 42, beskrifna, sig vara likartad med de i England ofta funna fornsaker, hvilka erhållit denna benämning. Mig veterligt är någon dylik icke tillföreträffad i vårt land.

Af någon särskild anledning måste väl den å samma sid. nämnda Yxan af hvit, kalkig stenart kommit att medfölja i högen, enär, att förtiga andra omständigheter, den visserligen tillhör långt äldre tider.

I afseende å det sid. 7 omtalade, med glimmer ymnigt mängda, Grafkärlet må, med anledning af N. G. Bruzelii yttrande i dess mycket förtjenstfulla »*Svenska Fornlemningar*», h. 4, sid. 57, att lerurnor från järnåldern

oftast äro inknådade med mindre stycken af glimmerskiffer, nämnas, att *fallet* nog är tvärtom — om icke med undantag af de Skånska.

»Grafflockarna», hvilka af mig ofta nämnts, äro för ingen del att anse såsom afskilda grafställen. Några begränsade »gemensamma begravningsplatser», utstakade »hedniska kyrkogårdar» (a. st. sid. 72) låter intet ställe i Svea land, Öster- och Westergöthland, Dalsland o. s. v. antaga. Utförligare härom e. a. g.

Det korslika märke, hvilket finnes ritadt å det sid. 8 beskrifna Grafkärlet, tyckes förtjena uppmärksamhet. Jag upprepar, att märket ej kan anses vara någon prydnad; tilläggande, att det är på fri hand inritadt, med skyndsamt, utan bemödande att bringa de fyra korsstrecken och ändkrokarna till lika längd, storlek o. s. v.

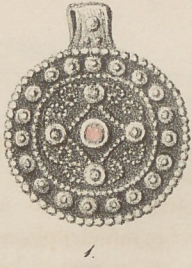
Högst få utaf de af mig öppnade Skeppssättningar hafva innehållit eljest vanliga graf-synd, utan varit mer eller mindre lika beskaffade med de här, sid. 9—10 omtalade; och detta *alltid*, när de saknat jordförhöjning.

Ett ord slutligen i allmänhet! »Den i och för sig berömvärda odlingsifvern, som de sednare åren först fått full fart, hotar nu de flesta minnesmärken med en snär förstöring; men att fornforskningen af detta förhållande både kunde och borde draga nytta, derpå gifver ingen akt.» Under de tolf år, hvilka förflutit sedan detta af en Skånsk forskare (se Runa för 1842, h. 2, sid. 54) yttrades, huru många hundrade forntida högar och stensättningar hafva icke brutits samt förstörts, utan att ringaste underrättelse om dem eller deras innehåll erhållits, utan att de någonsin kunna återställas åt forskningen! Och hvilken skulle nu, sedan »vårt fädernesland» blifvit (af Aftonbl. t. ex.) introduceradt »på den materiella civilisationens bana», väl falla i dårskap, att behjerta en tanke, sådan, som den anförda: väl låta beveka, »poetiskt hänföra» sig, att skona ett tusenårigt Domaresäte, då han å platsen i odladt skick kan skörda ända till ett stop säd, och det hvartannat år — missväxtår dock undantagna: då, oaktadt kostnaden af åtta till tio dagsverken för monumentets förstöring och bortförande, han likväl skattar sig lycklig att vidare slippa se det gagnlösa skräpet!

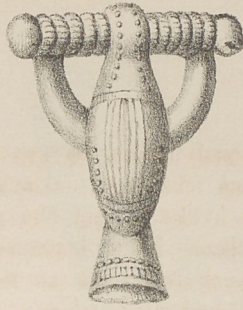
På likgiltigheten, på föraktet för det fosterländska följer *fallet* af en nations, af materien i evärdliga tider oförnimda, invärtens sjelfständighet; och efter med den yttre! Var man säker på det.

Alla i detta häfte nämnda och beskrifna Forn saker blifva, likasom de i förra häftet uppräknade, i behörig ordning aflemnade till Kongl. Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien i Stockholm.

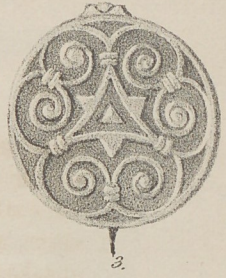

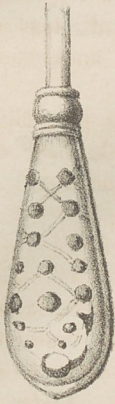
1.

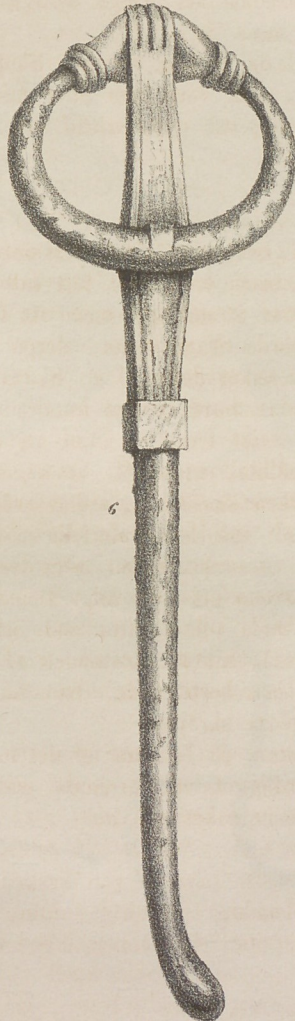
10.

3.

2.

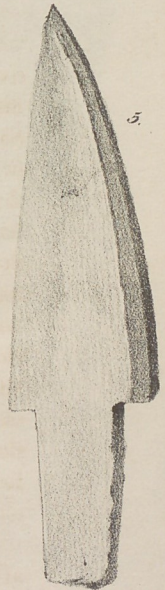
6.

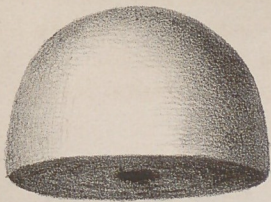
4.

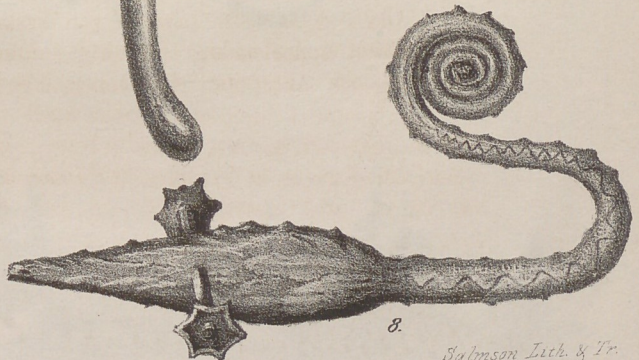
9.

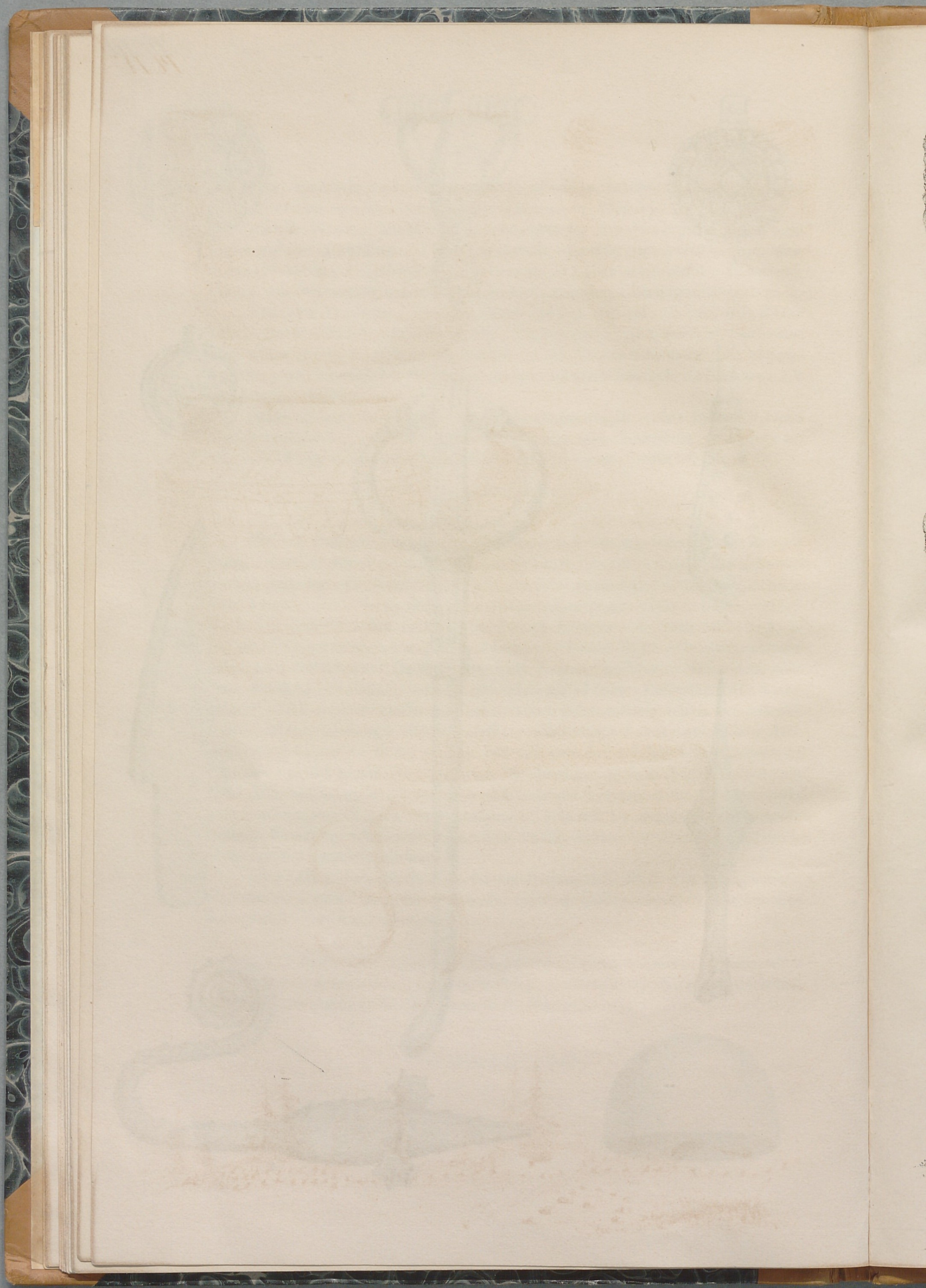
5.

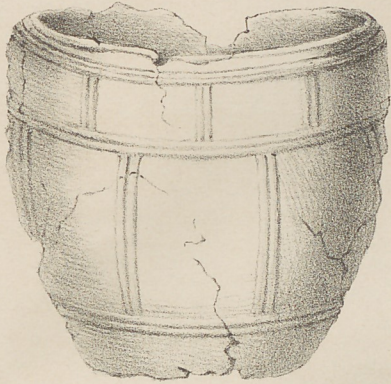
7.

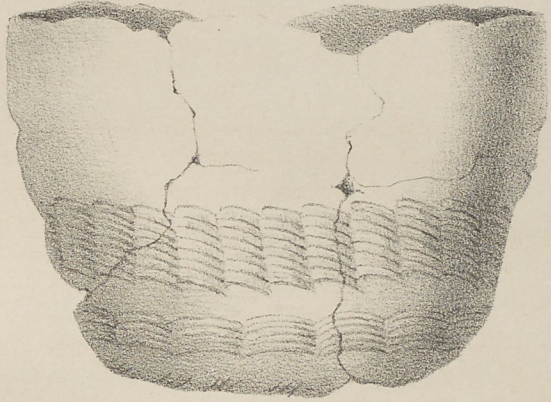
8.

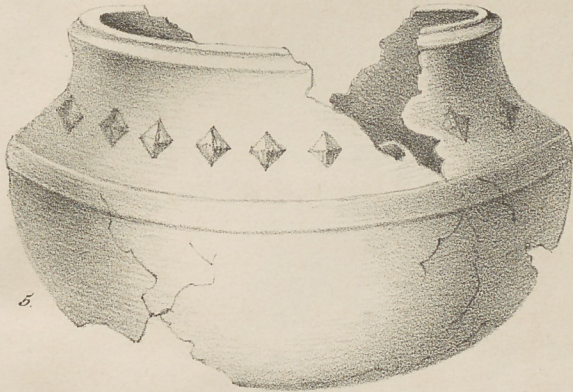
1.

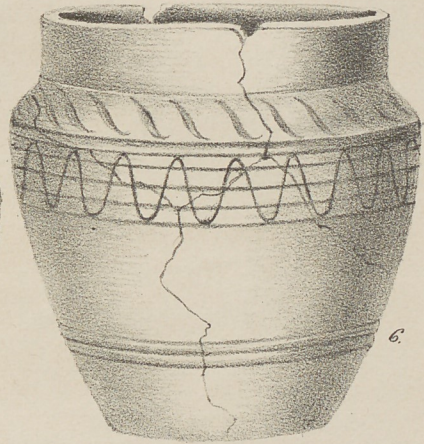
2.

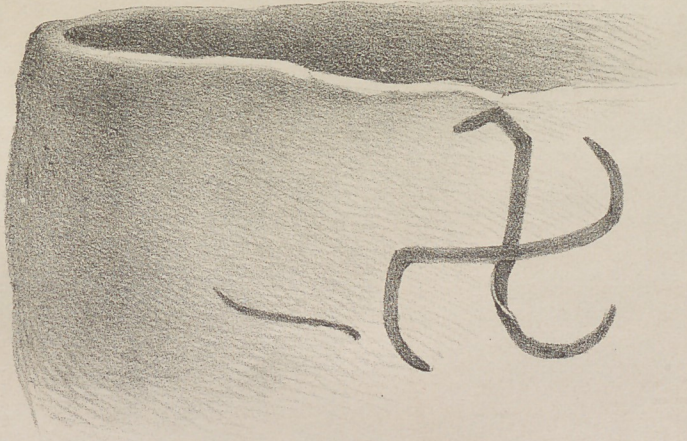
5.

6.

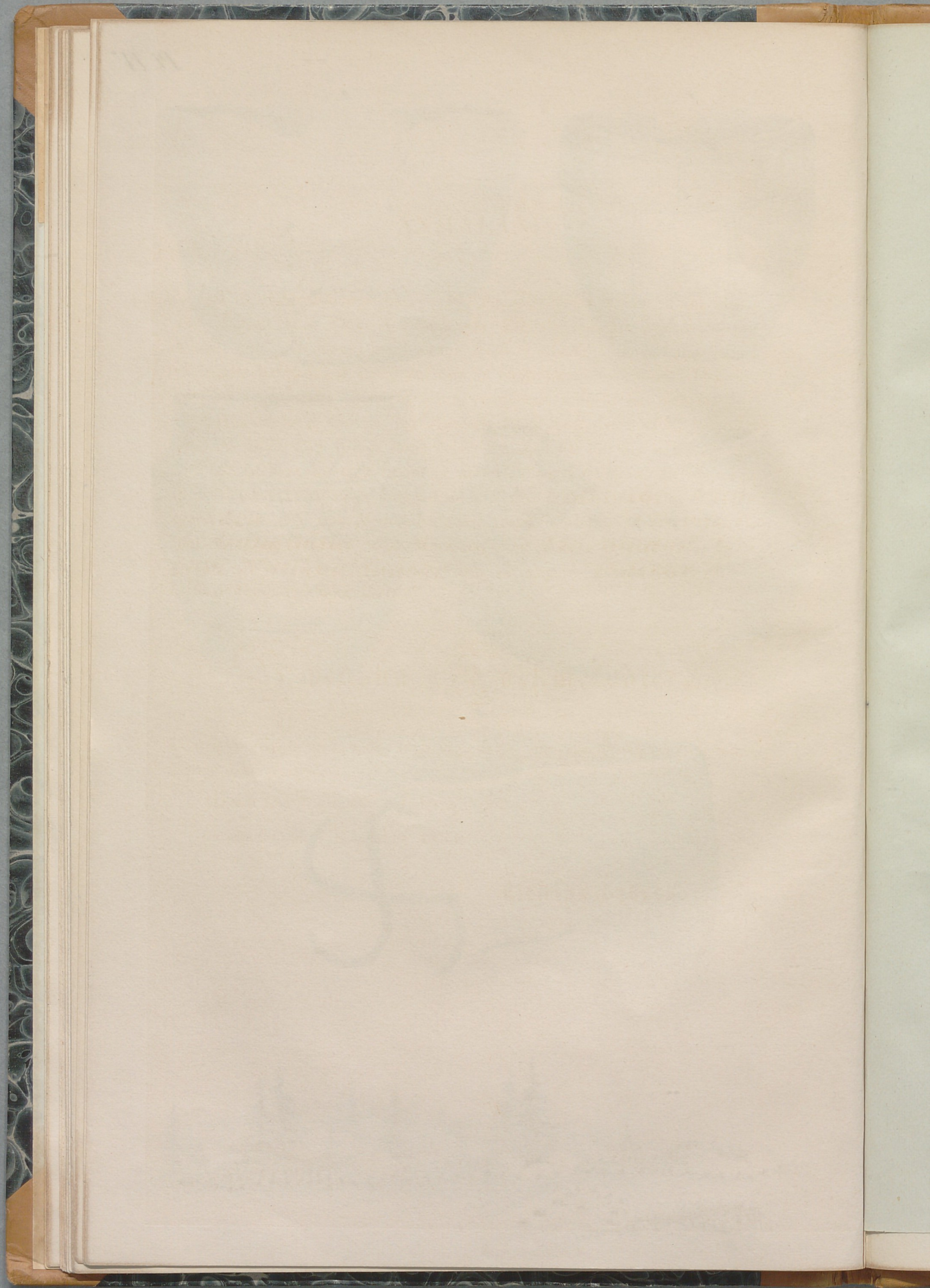

3.

R. Dybeck Del.

Salomon Lith. & Trycht

ANMÄLAN.

Vårt Fäderneslands härliga Folkmelodier hafva sedan en tid blifvit satta främst bland Nordens Tonminnen. En fullständigare samling Svensk Nationalmusik, deribland hundradetals ännu ej allmängjorda melodier skulle ej mindre häfda deras plats, än sätta en eftertänksammare efterverld i tillfälle att i dem fatta själen af ett nu förgående naturlif hos folket.

Hvilket ju ej vore så litet! Undertecknad, innehafvare af ett betydligt antal Melodier från Rikets flesta delar, dem han till stor del sjelf upptecknat, har beslutat företaga utgifning af en sådan Samling — en corpus af fosterländska Tonminnen, innefattande så väl **Folkvisor, Vallqväden** och från Medeltiden traditionsvis bibehållna **Choraler**, som **Gång-låtar** eller Marscher, samt **Horn-låtar, Lekar, Nationaldansar** och märkligare **Polskor** m. m. hvilken Samling, under titel:

venska olkmelodier,

häftevis utgifves, med nödig text, uppgift på uppteckningsorterna och noggranna förklaringar.

Andra häftet utkommer i dessa dagar.

Stockholm i December 1853.

RICHARD DYBECK.

SVENSKA
FORSÅKER.

BESKRIFNA

AF

RICHARD DYBECK.

TREDJE HÄFTET.

MED 3 PLANCHER.

STOCKHOLM,

J. F. MEYER & COMP:S Lithografiska Institut och Boktryckeri, 1855.

STERN

FORNERS KERN

BRUNNEN

Richard Dabek

Richard Dabek

Richard Dabek

Richard Dabek

Richard Dabek

Richard Dabek

SVENSKA
F O R N S A K E R ,

BESKRIFNA

AF

RICHARD DYBECK.

TREDJE HÄFTET.

MED 3 PLANCHER.

STOCKHOLM,

J. F. MEYER & COMP:S Lithografiska Institut och Boktryckeri, 1855.

SVENSKA

F O R N S A K E R .

År 1811 den 15 Mars. I denna stad har varit en mycket stor svält, och många människor har dött af hunger. Detta beror på att det varit en mycket dålig skörd af kornet, och många människor har varit tvungna att äta rått korn, och andra födaämnen som de funnit i naturen. Detta har varit en mycket stor olycka för denna stad, och många människor har varit tvungna att dö. Detta beror på att det varit en mycket dålig skörd af kornet, och många människor har varit tvungna att äta rått korn, och andra födaämnen som de funnit i naturen.

THEODOR BÄRTZ

Den 15 Mars 1811. I denna stad har varit en mycket stor svält, och många människor har dött af hunger. Detta beror på att det varit en mycket dålig skörd af kornet, och många människor har varit tvungna att äta rått korn, och andra födaämnen som de funnit i naturen. Detta har varit en mycket stor olycka för denna stad, och många människor har varit tvungna att dö. Detta beror på att det varit en mycket dålig skörd af kornet, och många människor har varit tvungna att äta rått korn, och andra födaämnen som de funnit i naturen.

STOCKHOLM

År 1811 den 15 Mars. I denna stad har varit en mycket stor svält, och många människor har dött af hunger. Detta beror på att det varit en mycket dålig skörd af kornet, och många människor har varit tvungna att äta rått korn, och andra födaämnen som de funnit i naturen. Detta har varit en mycket stor olycka för denna stad, och många människor har varit tvungna att dö. Detta beror på att det varit en mycket dålig skörd af kornet, och många människor har varit tvungna att äta rått korn, och andra födaämnen som de funnit i naturen.

Åkers socken, i häradet af samma namn, samt angränsande Länna, ega, oaktadt härstädes på sednare tider högt drifna nyodlingar, ännu många grafhöggar, om hvilka väl svenska Geographer, såsom vanligt, veta alls intet, men som äfven till största delen saknas i *Presterskapets Berättelser* från 1600-talet om dessa församlingars antiqviteter. De sistnämnde upptaga nämligen i Åkers socken blott "högar 22 stycken, som dhe gamle säga effter derass Förfäderss ord skall hafva varit Skantzekorgar," samt i Länna vid kyrkan "någre sammanburne sandhöggar," äfvensom i "Körkeby gårdet vid pass tjugo och något der öfver sammanförde sandhöggar, och på samma platz fämb uprättadhe länge och släte steenar." Denna graflock på Merlänna egor är på sednare tider af plogen svårt kringskuren, så att af öfver hundrade, för icke femtio år sedan, här synliga större och mindre kullar nu knappt 25 återstå, de der årligen hotas med undergång. Af de fem reste stenarne är en för få år sedan bortförd, en annan liggande å ett väl sammansatt rundt röse, med sidor af lodrät höjd, samt de tre öfrige än upprättstående å en jämn mindre gräsplan midt i graflocken, der platsen äger sin största höjd.

Åkers sockens återstående grafminnen å Söderby, Solberga, Styckebrukets, Rocksta, Lida, Skämby m. fl. egor, äro under året granskade och fullständigt antecknade.

De på en ås å nämnde Söderby egor belägna forngrafvar utgöra ännu närmare trettio, af hvilka nio af mig undersöktes, och om dem tillsammantagne gör en anmärkning tillfyllest, den nämligen, att enär hvar och en af dem innehöll graflemningar efter minst 6—8 lik, bland hvilka lemningar saknades så väl urnor, som andra fornsaker, de synas varit i hast uppförda öfver en mängd samtidigt, måhända i någon farsot, afidne. Sydligast på åsen, der den är skogbeväxt, samt äger betydlig höjd, synas två firsidiga stensättningar med sidor af tio alnars längd, den ena dock något mindre, samt ägande stora midthällar. Denna är för längesedan skadad. Under den andras väldiga midtsten fanns på $\frac{1}{2}$ alns djup nog fint krossade, icke brända, människoben i myckenhet.

Mellan tvänne större högar å den nordligare delen af åsryggen ligger en liten med synnerlig omsorg hopfogad rund stenkrets, hvilken, ej mer än 6 kvarter tvärt öfver, egde inuti en fullkomligt platt och slät gräsyta, något litet höjande sig öfver den omgifvande marken. Utan att komma vid omgifningsstenarne lät jag gräfva i kretsen, och mötte till en början grof lerblandad sand; derunder på $\frac{1}{2}$ alns djup ett lager af sten, hvilande å sjelfva graflagret, och derföre å undre sidan sotigt. Midt uti detta stod en liten vanlig rått arbetad urna, saknande bräddarna, och

hvars gamla brott utvisade, att hon blifvit skadad redan vid likförbränningen, helst en lerig hinna med tiden dragit sig öfver så väl botten, som yttre sidorna och sjelfva brotten. De nu återstående sidorna äro kring två tum höga, samt kärlets innehåll än orördt.

Den omgifvande svarta mörjan företedde bland kol, aska och ben följande, nämligen:

1:o. Ett litet rundt *Smycke af kopparblandning*, med ögla, hvilken dock brustit och blifvit redan af fordne egaren ersatt medelst en bredvid fästad liten kopparring. Smycket, som är genombrutet, föreställer innom en yttre ring, hvilken nertill har en inåt gående udd, tvänne mot hvarandra stående djur med långa halsar och näbbar eller snablar, samt vingar. (Pl. V, fig. 1).

2:o. Ett litet pryddigt och väl arbetadt rundt *Smycke af kopparblandning*, försedt med ögla, hvilket smycke vid upptagandet thyvärr alltför svårt skadades. Det har varit ungefär lika stort med det nyss nämnda, samt äfvenledes genombrutet. Öppningarna eller genombrytningarna hafva upptagits af instuckna rosetter, troligen med infattade stenar, och hvilka rosetter fastsetat vid samt fasthållits af en tunn träbeklädnad å smyckets baksida, hvaraf lemningar ännu återstå.

3:o. Ett öglebildadt *Stycke järn* med ring af koppar, fästad omkring den ena smalare ändan, i hvilken ring en tånge eller måhända knifsblad setat.

4:o. Ett litet *Knifsblad af järn*.

5:o. Sexton *Perlor*, röda, blå och hvita, af glas och andra ämnen; en del med mosaikprydnader.

Det bör slutligen nämnas, att i vestra sluttningen af ifrågavarande ås flere mindre stenkretsar förekomma, äfvensom en fallen bautasten. En dylik, ännu stående, ses ock vid en lägenhet å södra ändan af åsen.

På en vidsträcktare höjd vid norra stranden af sjön Visnaren, och emellan Åkers Bruk och Forssa, äro många olikartade forngrafvar, såsom höggar, stenkretsar, treuddar o. s. v., äfvensom ett större rör. Öfver dessa höjer sig en väldig ättehög, väl rundad och gräsbeväxt, erbjudande, i en storartad omgifning af åldriga skogar, sjö och grönskande fält, en rent nordisk anblick. Mindre kullar finnas här till stort antal, och i några af dem anställdes undersökning, hvarigenom dock föga uppdagades. En sådan kulle, nära fem alnar tvärt öfver, samt en och en half aln hög, försedd med full fotkedja, uppkastades varsamt, hvarvid på en alns djup under den vackra midtstenen, som något höjde sig öfver kullen, träffades ett vanligt svart graflager, som sträckte sig jämnt från denna midtsten söder ut ända till de här mötande kretsstenarne. Omgifven af med omsorg lagda flata stenar stod här, blott ett kvarter från dessa kretsstenar (fotkedjan), en Urna, hvilken upptogs hel. Skapnaden företer intet ovanligt. Dess innehåll är ännu orördt. Ur mörjan upphemtades ett litet *Bryne*, två tum långt och af föga bredd, försedt i ena ändan med hål, hvori sitter en kopparring, utan tvifvel till brynets fästade vid bältet, såsom man ännu ser Dalfolk bära dem. (Pl. VI, fig. 1). Vidare, ett väl arbetadt *Knifsblad*, samt slutligen flere bitar af en förkolnad *Brödkaka*. Såsom synnerligt kan tilläggas, att flere af de här träffade benen tycktes blifvit krossade med något verktyg af järn, emedan råst och äfven smärre järnflagor fäst sig i brotten.

I Östra sluttningen af det i sednare tider uppnämnda *Persberget* å Rocksta egor, norrut härifrån, äro äfven några vackra, fast mindre, grafkullar, temligen jämnstora, dock af skiljaktig höjd, flere med ännu synbara fotkedjor. En af dessa kullar är i detta afseende särdeles utmärkt, och jordegaren har benäget lofvat draga försorg om hans bevarande. Några af de andra kullarne funnos innehålla vanliga graflemningar af kol, aska och ben, de sistnämnde ovanligt få. Lemningar efter *Nitnaglar af järn*, samt stycken af en krossad *Urna* sågos här äfven.

Af de här ofvan nämnda högarna å Merlänna egor, vid Lännasjöns vestra strand ansåg jag mig desto heldre kunna undersöka en och annan, som de flesta snart nog lära ingå i byns åkermark, hvori, såsom redan sagdt är, rätt många redan funnit sitt slut. En liten stenomsatt kulle, till $\frac{1}{3}$ plogskuren, undersöktes till en början, och under en klotrund sten, hvilken låg i midten, något höjande sig öfver gräsytan, träffades på tre quarters djup grafagret, och derur upptogs:

- 1:o. En *Nål af järn* med tre öglor af koppar vidlödda den tjocka ändan.
 - 2:o. Flera små *Skenor af koppar*.
 - 3:o. Ett *Smycke af koppar* (Pl. V, fig. 2), före upptagandet brustet i två delar, och sedermera under finnarens frånvaro än mer sönderbrutet. Det har utgjort en fyrkantigt aflång plåt, och äger å framsidan upphöjda prydnader i gammaldags stil.
 - 4:o. En *Länk* eller annat dylikt af järn.
 - 5:o. Omkring femtio, dels hela, dels brustna *Perlor* af åtskilliga ämnen, större delen med inbrända prydnader.
 - 6:o. En *Klump af sten*, eller föga bränd lera, midt ituslagen, hvilket skedd före eller under likförbränningen, emedan den är öfver allt sotig. Har egt ett genomgående hål, äfven svartbrändt, tillika med de skadade kanterna.
- En större kulle i närheten innehöll i grafmörjan en temligen oskadad stor *Ler-urna*, äfvensom ett fyrkantigt aflångt *Bryne* utan hål, jämte flere *Nitnaglar*.

Å den på sednare tider flitigt odlade, men ännu nog skogiga södra delen af Aspön i Mälaren, hvilken del sedan gammalt bär namnet Tosterön, varsnas ganska få minnesmärken, och grafhögar synas här blott i tre eller fyra obetydliga flockar, nämligen vid Edeby, invid en sänkning, som löper midt öfver Aspön, mellan tvänne mot hvarandra ingående vikar, den ena på östra och den andra på vestra sidan af ön, och som fordom utgjort norra gränsen för den en gång alldeles omflutna Tosterön. Den andra finnes hardt nära södra stranden vid lägenheten *Gammelsund-karls*, gent emot Strengnäs stad. De få öfverblefna kullarna härstädes äro samteligen små och obetydliga, med undantag af en, i hvilken för flere år sedan en källare blifvit anlagd. Fem till sex låga kullar, eller rättare af stenkretsar omgifna små jordupphöjningar, öppnades här, utan att något anmärkningsvärdt kunde iakttagas, om icke att i dem alla funnos, jämte vanliga graflemningar, kol endast

af ek. Den sjette kullen, belägen längst söderut, få famnar från sjöstranden, föredde i sitt graflager, hvilket omgafs af en högst sällsam tät krets af resta stenar (Pl. VII, fig. 1), och skyldes af en vanlig grof stenbetäckning, ungefär en aln under gräsytan, några fornsaker, nämligen:

1:o. En större *Urna af lera*, tre kvarter hög och fjorton tum öfver botten. Den befanns vara af den tunga öfverbyggaren bräckt, och den grusiga lera, hvaraf den bestod, har påtagligen aldrig varit bränd. Större stycken af kärlet togos i förvar.

2:o. Ett *Stycke af koppar*, närmast liknande en thorn.

3:o. Ett brustet *Stycke*, likaledes af koppar, bestående af två mycket tunna plåtar, förenade medelst vid hvarandra sittande små Niter, äfven af koppar.

4:o. En gröfre och en finare *Kedja af koppar*, den förstnämnde, såsom det synes, fullständig och nära tre tum lång.

5:o. Ett litet *Perlsmycke*, bestående af en med ögla försedd smal ring af silfver, något aflång och kring en tum tvärt öfver, på hvilken sitta två perlor, af hvit kristal. Ringen brusten för spaden. (Pl. V, fig. 3).

6:o. Tre stycken af en finare *Kopparkedja*. Å ett af dem sitter en brusten kopparring, med en brokig perla. (Pl. V, fig. 4).

7:o. Nära 100 *Perlor* af glas, karniol, agath och andra ämnen, en del slipade, andra med mosaik i hjärta färgor.

Blott två famnar härifrån är en dylik kulle med dubbel fotkedja och flat midtsten. Under ett tre kvarter djupt, jordblandadt gruslager mötte här flere tunna täckhällar, hvilande på sjelfva graflagret, som var ett kvarter tjockt. I detta funnos, jämte spridda stycken af en vårdslöst tillkladdad *Ler-urna*, följande, nämligen:

1:o. Ett rundt *Hängsmycke af koppar*, med ögla. Skadadt vid bränningen, samt så ergigt, att prydnader derå ej kunna förmimmas.

2:o. Mer än femtio mångfärgade *Perlor* af olika ämnen, såsom glas, agath och kristal. Några af de sistnämnda funnos genomdragna med silfvertråd, hvars friska brott visade, att den sammanhållit en vacker Perlkrans, hvilken således spaden gjort om intet. Bland perlorna utmärker sig för öfrigt en liten flat och fyr-sidig med genomgående hål och af obekant ämne. (Pl. V, fig. 5). En *Brodd* eller *Sporre* af järn låg här äfven.

Den tredje af Tosteröns grafflockar är att finna å en vid Sanda by, äfvenledes från öns södra strand, i Mälaren utlöpande hög sand- eller grus-höjd. Det anmärkningsvärdaste vid denna icke eller betydliga grafflock, i hvars midt en väldig, något skadad, *Ättehög* reser sig, är att samtliga kullarna blifvit omgifne med fullständiga fotkedjor af så store stenar, att de hvar för sig utgöra ända till fem mans börda. Några hafva utseende af smärre bautastenar. Detta synbara och tillika lyckade bemödande, att likasom befästa grafhögarna, har utan tvifvel påkallats af den sluttande grusmarkens benägenhet att utrasa eller flyta.

I de få kullar, belägna nära en grusgrop, hvilka här öppnades, gjordes inga märkliga fynd, och de urnor, som träffades i tvenne af dem, voro, efter hvad på förhand kunde antagas, mer och mindre söndergrusade. En af dessa kullar (Pl. VII, fig. 2.), den enda som saknade sammanhängande fotkedja, och hvilken ägde fjorton

alnars omkrets samt en famns höjd, var till sin sammansättning egen och mycket märklig. Ofvanpå syntes öfver gräsvallen en något spetsig midtsten, den der vid kullens uppkastande fanns sträcka sig ända ner mot dennas botten, der hvilande på en krets af många små reste stenar, af hvilka trenne något gifvit sig, eller sjunkit, så att öfverliggaren kommit att bräcka den i kretsen fristående urnan. Kretsen var kring en aln tvärt öfver och nu knappt sju tum högast.

En liten halfkrets å släta marken, utgående från en större jordfast sten, undersöktes äfven. I dess midt låg på en half alns djup blott en nästan förbränd *Isbrodd af järn* bredvid en *Nitnagel*, likaledes af järn och genomgående en tre tums lång järn-skena. Kol eller benlemningar funnos ej.

Inom Jäder och Barva församlingar i Öster Rekarne härad förekommer mellan odlade marker ett så stort antal forngrafvar, att knappt någon socken i Södermanland har dem i sådan mängd; hvilket isynnerhet gäller Jäder. Barva, ehuru både mindre och skogigare, har likväl inom sina gränсор en af landskapets betydligaste grafsträckor, följande den ås och närmaste höjder deromkring, som från "Barfva Ör-sund" af Mälaren löper förbi Barva kyrka och vidare söder ut.

De största af här varande kullar ligga spridda öfverst på åsen; de öfriga nästan jämnstora, kring en aln höga, samt från fyra till sex alnar tvärt öfver, äro utbredda å åsens mer och mindre långsträckta sluttningar. Söder om Barva kyrka äro, i närheten af en ansenlig sandgrop, kullarna som tätast; och undersöktes åtskilliga, hvilka alla till sammansättningen liknade hvarandra. Här, såsom annorstädes, funnos människens grafvar å höjden af åsen; kvinnornas i sluttningarna. I de förres asklager sågos, utom en vanlig rått arbetad una, endast *Nitnaglar*, *Broddar* och *Brynen*. I de sednares äfven dylika urnor, stundom af finare lera, väl arbetade och brända, och derjämte Perlor i stor myckenhet, äfvensom mer och mindre förstörda *Kopparsmücken*. Bland perlorna märkas några med omslagna guldplätar. I en af de sednare kullarna låg bland perlor och andra saker, en finare *Skena af järn* med ledgång samt i ena ändan korslikt genombruten (Pl. VII, fig. 2). Möjligen något slags lås, eller såsom en af gräfrarne utlät sig, *ett läse*. Bredvid hittades en *Perla* eller rund *Knapp* af koppar, med genomgående hål och försedd med prydnader. (Pl. V, fig. 6).

Bland socknarna i Sotholms härad af Södertörn är, såsom jag redan för flere år sedan nämnt, Sorunda rikast på hednagrafvar. De följa alla från hafvet uppgående sänkningar, och bland dem stå vackra bautastenar, ej sällan runstenar. Till märkliga ättehögar härstädes höra tre vid Fullbro, af hvilka den största har öfverst å sig en väldig bautasten. Vidare, en å den så kallade *Spångbacken* på Oxla södra gärde, samt slutligen tvänne vid Berga, den ena omgifven af reste stenar, deribland en fallen större bautasten.

Söder om den nämnde Oxla-högen har plogen lemnat en enda kulle någorlunda oskadad. Den har likväl burit flere skördar och undersöktes nu. Stybben efter här vuxen råg affördes jämte lerblandad sand och klappur, hvaraf kullens yta bestod. Snart mötte nu röset, och derunder på en alns djup det vanliga graflagret af kol, aska och ben, ganska vidt utbreddt. Mot östra sidan af kullen stod under en något flat täcksten, men utan annat underlag, än sand, en ovärdigt arbetad *Grafkruka*, hvars bräddar voro skadade. Botten är ett kvarter tvärt öfver. Innehållet utgjorde aska eller annat stoft, samt en krossad hufvudskalle och andra ben, utan ringaste tecken till förbränning. I grafmörjan utomkring kärlet hittades:

1:o. Fem stycken af ett *Plåtband*, eller *Skena* af koppar, en knapp tum bredt och det längsta stycket krökt, samt nära fem tum långt. Synes hafva utgjort någon prydnad att bära kring hufvudet; är så ergskadadt, att sirater derå ej märkas.

2:o. Tre delar af ett ergigt, bladigt eller rundt *Smycke* likaledes af koppar, jämte en bredvid liggande väl bibehållen *Nål* af järn, hvars tjockända, försedd med klypa och qvarsittande nit, torde varit fästad vid smycket, hälst smärre delar eller smulor af koppar synas kring niten.

3:o. Ett väl bibehållet *Ringsmycke* af kopparblandning (Pl. V, fig. 7), bestående af en med ögla försedd ring af koppartråd, nära en tum tvärt öfver, å hvilken ring sitta femton mindre, fina och nätt gjorda ringar, likaledes af koppar. Om härtill något vidare hört är ovisst.

4:o. Ett halfrunt *Stycke af koppar* med flata sidor, samt så ingrodt i ben och andra hårdnade ämnen, att det icke kan närmare bestämmas.

5:o. Två med omsorg arbetade *Perlor af virad silfvertråd*, hvilken äfven på ett eget sätt blifvit krusad. I den ena perlans hål märkas lemningar efter en genomgående koppar-ten. Mästerstycken för sin tid!

6:o. Närmare trettio *Perlor*, mäst af blått glas, med prydnader af rosor, streck och rankor i hvitt och rödt; några af okänt ämne, röda med kringgående gröna band eller bälten, hvarå synas ljusare stjernprydnader, samt en aflång af fint alabasterhvitt ämne.

7:o. Ett oskadadt *Spänne* med thorn och vidsittande fästplåt allt af järn.

8:o. En *Skena af järn*, hakligt krökt, och med hål för nit. Sjelfva haken bildar ögla, och i den sitter åter en slutna ögla, äfven af järn.

9:o. Två *Stycken af järn* (Pl. VI, fig. 3), med genomgående niter samt förenade medelst de i hvarandra löpande ringar, som hvardera stycket har i sin ena ända.

Härefter undersöktes två högar söderut i socknen, ej långt från hvarandra, den ena å Berga egor, i granskapet af den omtalade Bergahögen, den andra på den såkallade Alingsbacken å Nybble egor. De egde hvarför sig kring femtio stegs omkrets och sex stegs tvär sluttningshöjd. Den vid Berga var ofvanpå platt och syntes der egt någon stensättning. Kumel af grofva block mötte i båda högarna, och derunder ymniga graf-lager. Stora ek-kol, ett med genomgående nitnaglar af järn, upptogos, men andra fornsaker, än en Urna i hvardera högen, hvilka urnor upptogos hela, äfvensom en kullrig *Knapp af ben* i Nybble-högen, funnos icke.

Socknens märkligaste stensättning, bestående af en ovanligt stor treudd med bautasten i korset, är belägen bland en mängd grafkullar å en höjd på Lyng-

sta egor vid sjön Styrans norra strand. Nedanför höjdens östra sida ligger Lyngsta by, och öster derom möter åter en löfvig höjd med högar. Här undersöktes en väl stenomsatt grafkulle, vid hvilken plojen redan snuddat, och hvars betäckning var afförd intill kumlet, så att den var ofvanpå flat. Kumlet utgjorde här blott ett lager af grofva täckstenar, och omedelbart derunder mötte grafnörjan, hvarur upptogs:

1:o. Några delar af en *Hals-* eller *Arm-ring* af brons, prydda med upphöjda lister m. m.

2:o. Delar af ett fyrkantigt *Smycke af koppar*. Framsidan med prydnader i rutor m. m.

3:o. Flere *Kulor af koppar*.

4:o. Några *Perlor* af glas och andra ämnen, samt

5:o. *Nitnaglar* och fina *Nubbar* med kullriga hufvuden.

Å den Malm, som sträcker sig norr ut från Sorunda kyrka, hafva funnits oräkneliga grafminnesmärken. Af några kullar, som återstå i södra tomten, tätt invid Prestgården, undersöktes en och annan; en af dem företedde det icke vanliga, att under sin stora täcksten, samt inom ett betydligt röse hysa en groft arbetad och nästan förbränd, söndrig *Grafurna*, nära sex tum hög, tio tum tvärt öfver ofvantill och sex $\frac{1}{2}$ tum öfver botten, uti hvars koliga innanmäte stod stjelpt upp och ned ett mindre grafkärl, till färgen ljusst, och som synes icke vara ätkommet af likförbränningselden. Det är två och $\frac{1}{2}$ tum högt, fyra tum tvärt öfver ofvantill och två och $\frac{1}{8}$ tum öfver botten. Båda kärkens innehåll ännu orörda. (Pl. VII. fig. 3).

Invid Ottersta är å en höjd i en tomt, benämnd *Jätt-högen*, norr om byn, en gammal grafplats, der en vacker Skeppsättning isynnerhet ådrager sig uppmärksamheten*). Tio eller tolf särdeles stora högar finnas här och lemnades orörda. I stället undersöktes två små kullar, hvardera af tre famnars omkrets, men knappt en half alns höjd. I den ena träffades under en stor midtsten graflagret, och deri, jämte två små *Grafkärl*, hvilka båda genom ovarsamhet sönderbrusto, en *Halsring* (?) af järn (Pl. VI, fig. 4), med vidhängande vigglik prydnad, likaledes af järn. En dylik större viggprydnad (Pl. VI, fig. 5), med bruten ögla, äfvensom andra skadade järnsaker (Pl. VI. figg. 6, 7), lågo tätt invid. Utom några vanliga Nitnaglar anmärktes här intet vidare. Den andra kullen hade äfven sitt lilla rör, och derunder låg midt i högen, utan tecken till kol, en ljusgrå ask- och ben-massa, deri sexton *Perlor*, samt många små *Nitnaglar* hittades. Vid tre kvarter härifrån, nära kullens östra kant, träffades deremot ymnig svart kolmörja i en afskild klunga. Något grafkärl har här aldrig funnits.

Pl. V upptager, utom de beskrifna figurerna, sex i här ofvan omtalade högar funna *Perlor*, figg. 8, 9, 10, 11, 12 och 13, samt en uti en Sorundahög hittad *Brossa* af koppar, fig. 14.

*) Sådana förekomma ymnigt i det egentliga Södertörn, och äro här till stor del vackra. Vid Norrga, Tuna och flerstädes har jag undersökt flera sådana, samt funnit dem vara, icke grafvar, utan minnesvårdar, tvifvelsutän efter utrikes afidne. Jfr. N:o 794 i Bautil.

Den å Pl. VI tecknade *Hästsken* (fig. 8) är funnen i en grafhög vid Sigtuna-ån i Wårdinge socken, och har, tillika med de öfrige fynden, redan förlidet år blifvit till Kongl. Antiquitets-Academien aflemnad.

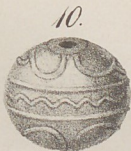
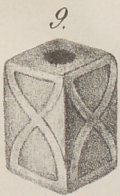
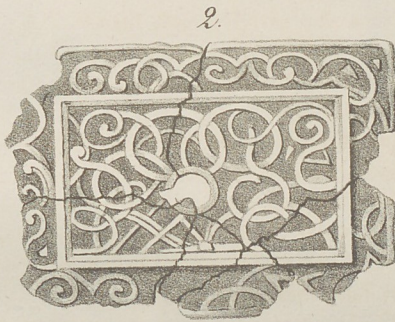
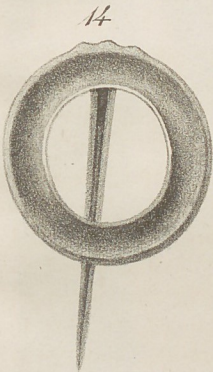
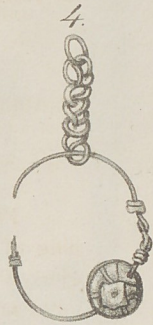
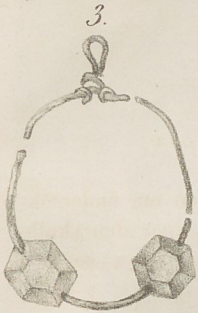
Anmärkning.

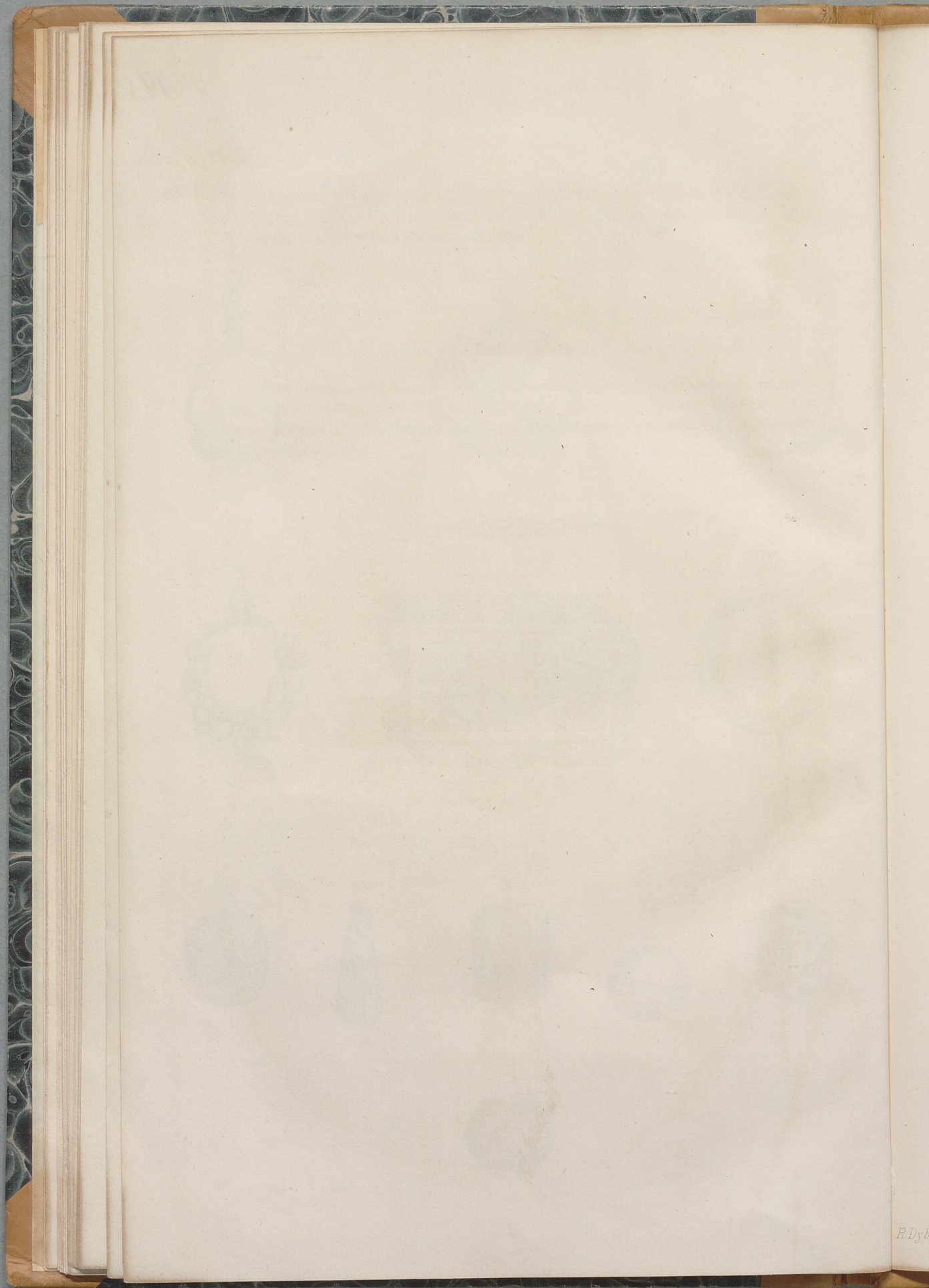
Författaren hade ämnat att till ofvanstående foga berättelsen om undersökning af en sällsam graf i Turinge socken af Öknebo härad; men enär den skulle gjort nödig en fjerde planch till detta häfte, kommer berättelsen att nästa år i detta arbete inflyta.

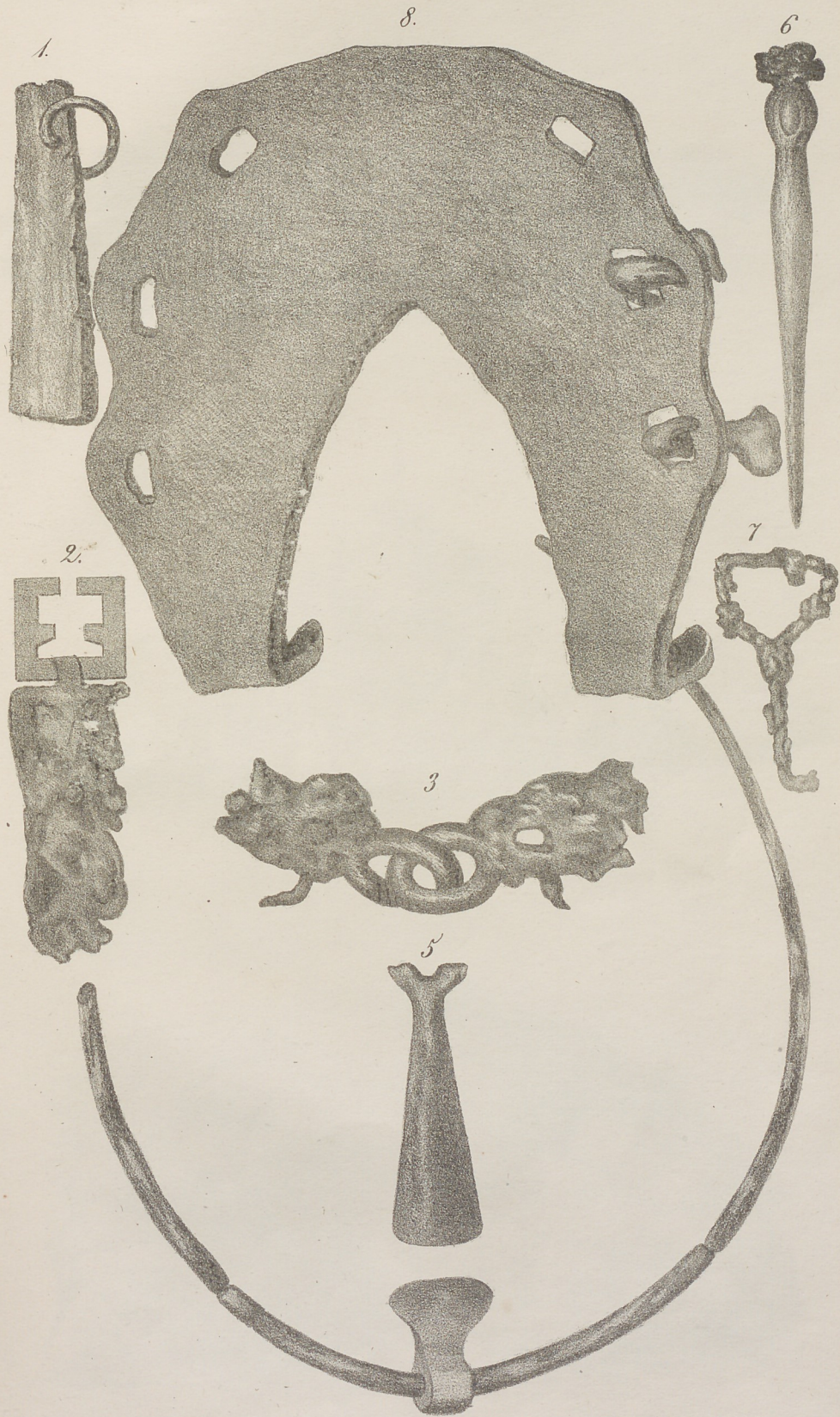

[Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including words like 'den', 'sällsam', 'graf', 'Turinge', 'socken', 'Öknebo', 'härad', 'undersökning', 'nödig', 'fjerde', 'planch', 'berättelsen', 'nästa', 'år', 'inflyta'.]

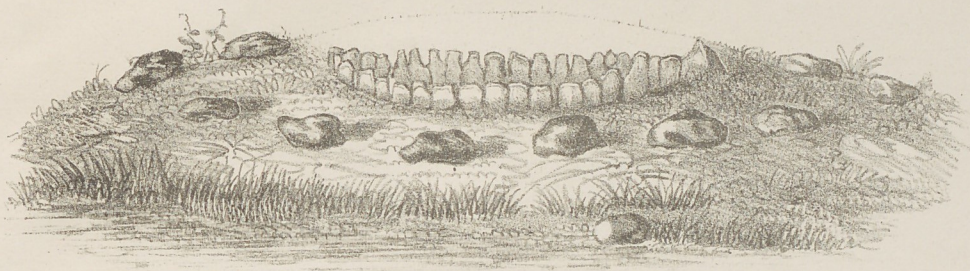
[Faint, mirrored text bleed-through from the reverse side of the page, including words like 'Pl. V', 'uppgifter', 'beskrifva', 'figurerna', 'sex', 'i', 'här', 'öfvan', 'omtydda', 'hög', 'hunn', 'Lager', 'fig. 8, 9, 10, 11, 12 och 13', 'samt', 'en', 'nit', 'en', 'Sigtuna-ån', 'här', '14'.]

1.

2.

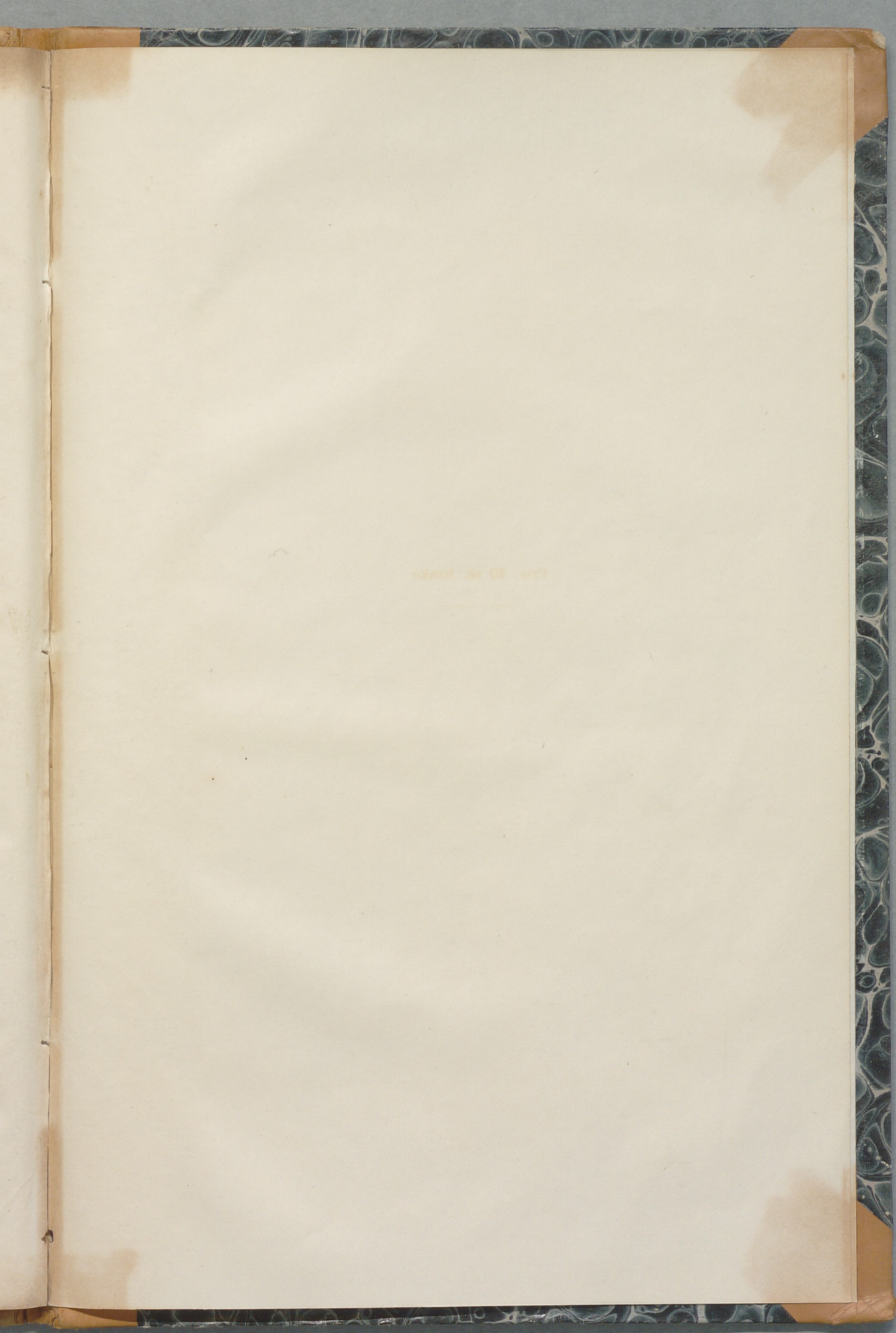
3.

Pris: 40 sk. banko.

Pris: 40 sk. banko.

Printed by the printer

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 093 111

www.books2ebooks.eu